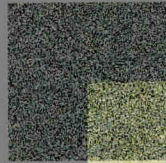

92

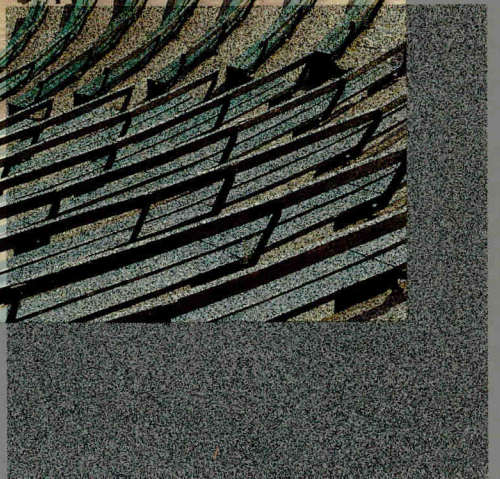
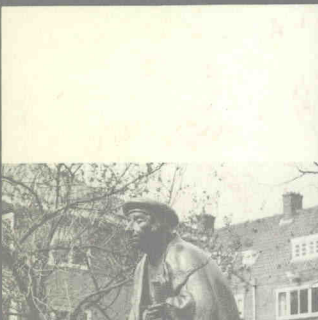
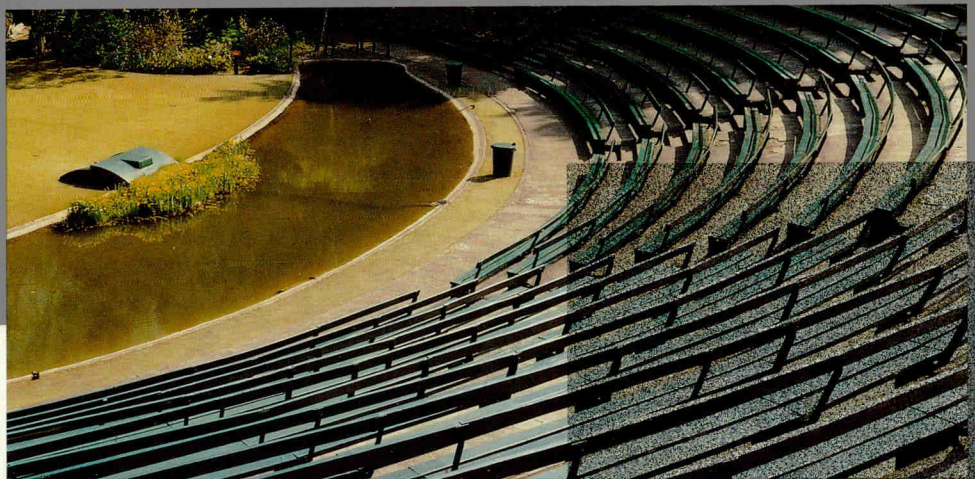
509 - 1992

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Bij dit jaarverslag is een artikel gevoegd over een onderzoek naar openluchttheaters in Nederland.

(060.555) 33 6.665; 351.85; 008; 1352

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243730

**Stichting Cultuurfonds
van de Bank
Nederlandse Gemeenten**

19

Jaarverslag

92

Bij dit jaarverslag is een artikel gevoegd over een onderzoek naar openluchttheaters in Nederland.

Inhoud

- 4 Bestuur
Algemeen
- 5 Premietoekenning werkstukken
- 6 Ontmoetingsproject muziekscholen
HACO-project
- 7 Prinses Christina Concours
- 9 Overzichtstentoonstelling Gerrit Rietveld
Pilot-project museum Exloo
Cahiers lokale en regionale geschiedenis
- 10 Een park in een stadhuis
De jongen in de bus
- 11 'Twentse bestuurskundigen in Hongarije'
Zeeland Cultuurmaand
Kunst in Callantsog
- 12 Leerstoel vrijwilligerswerk
Kleine Beelden, Grote Dromen
Literair theater Branoul
- 13 Balie-discussie
- 14 Boek over oud-wethouder S. Rodrigues de Miranda
Baksteenarchitectuur in Noord-Brabant
- 15 Heksenproces
Collectie Voerman
- 16 Twaalf stadsgezichten
Bevroren koper
Biënnale 1993 te Maastricht
- 18 'Bouwen en Bewaren'
- 19 Jan Amos Comenius
Tentoonstelling kunstenaarsboeken
Limburgs Straattheater Festival
Kunsthuis 13 te Velp
- 21 Jeugdtheaterfestival
Openluchttheaterproject Rheden
'Trafo-project'
- 23 Publikatie over fotografie
'Sound and Vision'
Westlands streek- en tuinbouwmuseum
Manifestatie 'De Arnhemse School'
- 24 Kunstmanifestatie 'BaGaGe'
- 25 Beeldenatlas van Nederland
'Uit de Tijd Geplukt'
- 26 Videofilm muziek
Andere activiteiten
Ten slotte
- 27 Commissies en werkgroepen van het Cultuurfonds
- 28 Balans
- 30 Projecten
- 32 Overzicht bijlagen jaarverslag
Publikaties
- 36 Bijlage: Openluchttheaters in Nederland

Opzet jaarverslag

In dit jaarverslag wordt op de eerste 2 pagina's informatie gegeven over het bestuur, ontstaan, doelstelling en criteria van het Cultuurfonds.

De volgende hoofdstukken bevatten een opsomming van de projecten die op eigen initiatief zijn ontwikkeld.

Het grootste deel van het jaarverslag geeft een beschrijving van alle gefinancierde projecten. In voorkomende gevallen wordt kort gemotiveerd waarom het Cultuurfonds een bijdrage heeft verstrekt.

De financiële verantwoording van de diverse incidentele steunverleningen is opgenomen in het overzicht projecten op pagina 30. Sommige projecten zijn al in gang gezet maar zullen pas in de volgende jaren hun financiële beslag krijgen.

Samenstelling van het bestuur

Mr. H.V. van Walsum	burgemeester van Delft, voorzitter
Prof.dr. Th.M. Scholten	oud-voorzitter van de directie van de Robecogroep, vice-voorzitter
Mr. S.J. Hartkamp	burgemeester van Sneek
Mr. P.M.G.P. Janssens	burgemeester van Hoorn
Drs. F.A.M. Kerckhaert	directeur sector welzijn van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Mr. C.G.J. Rutten	burgemeester van Middelburg
Mr. M.J. Vegt-Haveman	burgemeester van Peize
P.B. Bouman	secretaris

Secretariaat

Mevr. F.J. de Zeeuw

Koninginnegracht 2
2514 AA Den Haag
Postbus 30305
2500 GH Den Haag
Telefoon: 070-3483520
Faxnummer: 070 3454743

Bestuur

Voorzitter en vice-voorzitter worden benoemd door de Raad van Bestuur van de nv Bank Nederlandse Gemeenten; het bestuur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten benoemt de vijf overige leden. Het bestuur van de Stichting voorziet in overleg met de Bank en de Vereniging in het secretariaat. De samenstelling van het bestuur bleef in het verslagjaar ongewijzigd.

Algemeen

Ter gelegenheid van haar vijftigjarige bestaan in 1964 heeft de nv Bank Nederlandse Gemeenten de Stichting Cultuurfonds in het leven geroepen.

Doelstelling.

De statutaire doelstelling werd als volgt geformuleerd: het verdiepen en verbreiden van de kennis van de gemeentelijke activiteiten op het gebied van cultuur en wetenschap en het bevorderen van gemeentelijke activiteiten op dit gebied.

Criteria.

Het bestuur heeft daarbij bepaald dat de activiteiten op zijn minst:

- ▶ van gemeentelijke aard zijn, dan wel door een gemeente financieel of bestuurlijk in belangrijke mate worden ondersteund;
- ▶ een uniek, bijzonder of experimenteel karakter dragen;
- ▶ van meer dan lokaal belang zijn.

Professor Boorsma licht het juryrapport toe.

Op de voorgrond v.l.n.r. mr. H.V. van Walsum, voorzitter Cultuurfonds, de heer B. Smit, lid van de raad van bestuur BNG, en drs. F.A.M. Kerckhaert, bestuurslid Cultuurfonds

Premietoekenning werkstukken

In het verslagjaar konden voor de zestiende keer scripties worden ingezonden om voor een premie in aanmerking te komen. Het Cultuurfonds wil hiermee studies bevorderen die van algemeen belang voor gemeenten mogen worden geacht. De gepremieerde werkstukken worden gepubliceerd in een reeks die thans 46 boekjes omvat.

Op advies van de daartoe benoemde beoordelingscommissie is in 1992 besloten een premie toe te kennen voor de volgende werkstukken:

- ▶ 'De brandweer: hoe sneller, hoe duurder? Een onderzoek naar het verband tussen opkomsttijden en kosten per inwoner van de gemeentelijke brandweer' van de heer J. Koorstra;
- ▶ 'Geld speelt een rol. De effecten van het Bijdragenbesluit op milieuhandhaving' van mevrouw A.W. Onneweer;
- ▶ 'Beloningsdifferentiatie bij gemeenten. Een onderzoek naar de achtergronden en toepassing van beloningsdifferentiatie op grond van individuele verschillen in functioneren bij gemeenten' van mevrouw G. Bouwers.

Laatstgenoemde scriptie is door het Cultuurfonds niet in boekvorm uitgegeven aangezien het College voor Arbeidszaken van de VNG dit werkstuk inmiddels had vermenigvuldigd en gedistribueerd.

Op 10 juni 1992 vond in het gebouw van de bank een feestelijke bijeenkomst plaats waarbij de prijzen werden overhandigd. Zoals gebruikelijk zijn aan alle colleges van burgemeester en wethouders en aan alle afdelingen documentatie van de gemeenten gratis exemplaren van deze uitgaven aangeboden. De boekjes zijn te koop bij de Uitgeverij van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Inmiddels is besloten het project premietoekenning werkstukken te beëindigen. Over een eventuele andere invulling van het statutaire begrip "wetenschap" zal binnen het bestuur nader van gedachten worden gewisseld.

Ontmoetingsproject muziekscholen

Sinds 1974 houdt de Stichting muziekontmoetingen voor leerlingen van erkende muziekscholen. Deze scholen hebben een sterk gemeentelijk aspect omdat zij voor hun inkomsten grotendeels zijn aangewezen op gemeentelijke subsidie.

Voor het project 1991/1992 werden de volgende disciplines aangewezen:

- ▶ symfonie-orkesten;
- ▶ slagwerkensembles;
- ▶ wereldmuziek;
- ▶ koren.

In de eerste maanden van 1992 vonden regionale ontmoetingen plaats in achtereenvolgens Heerenveen, Doetinchem en Amsterdam. Voor deelname aan het landelijk festival op 8 juni 1992 in 'De Schalm' te Veldhoven werden de volgende muziekscholen uitgenodigd:

- ▶ het Centrum voor de kunsten te Eindhoven;
- ▶ de Tilburgse muziek- en dansschool;
- ▶ de Streekmuziekschool 'De Wäldsang' te Buitenpost;
- ▶ de Muziekschool te Geleen;
- ▶ de Stichting voor creativiteitsontwikkeling Midden Limburg te Thorn (Kreato);
- ▶ de Wereldmuziekschool te Amsterdam.

Door een internationale jury bestaande uit de heren Jean Claessens (Nederland), voorzitter, Julien Esser (België) en Adolphe Mandeau (Duitsland) werd de Tilburgse muziek- en dansschool als beste ensemble aangewezen. De Stichting voor creativiteitsontwikkeling Midden Limburg te Thorn (Kreato) en het Centrum voor de kunsten te Eindhoven, eindigden respectievelijk als tweede en derde.

Het prijzengeld dat het bestuur beschikbaar heeft gesteld en dat ten goede komt aan de scholen die de winnende ensembles hebben afgevaardigd, werd overhandigd door de heer drs. P.P.J.J.M. van Besouw, voorzitter van de Raad van Bestuur van de nv Bank Nederlandse Gemeenten. De winnaar ontving tevens een door de NCRV beschikbaar gestelde trofee.

Het bestuur heeft inmiddels besloten de muziekontmoetingsprojecten in deze vorm te beëindigen. In 1993 zal een beslissing worden genomen over het eventueel organiseren van manifestaties in het brede kader van de centra voor kunstzinnige vorming.

HACO-project

Tussen het Jeanne d'Arc College te Maastricht en het Conservatorium van de Rijkshogeschool Maastricht bestaat sinds enkele jaren een samenwerkingsovereenkomst voor de integratie van de vooropleiding muziek in het voortgezet onderwijs. Het idee om havo en conservatorium te combineren tot HACO, komt voort uit de constatering dat een conservatoriumopleiding van vier jaar te kort is om musici op te leiden. Daarom zou de muziekvakopleiding extra aandacht moeten krijgen in de middelbare-schooltijd, een periode die voor de ontwikkeling van het muzikaal talent cruciaal is. In de dagelijkse praktijk komt de HACO-opleiding neer op het volgende:

de leerlingen volgen op Jeanne d'Arc de Havo-opleiding en kiezen in 4- en 5-havo muziek als een van hun pakketvakken. Het leerplan van de havo-lesuren muziek vormt samen met de lessen die twee middagen per week aan het conservatorium worden gegeven, een geheel. Hierdoor ontstaat een harmonieuze invlechting van de voorbereidende muziekvakstudie in de havo-opleiding. Wordt de HACO-opleiding met succes voltooid, dan garandeert het conservatorium de toelating. Inmiddels is gebleken dat het HACO-leerplan de verwachte voorbeeldfunctie heeft; in een aantal

gemeenten in Nederland zijn vooropleidingsprojecten tot stand gekomen, waarbij men profiteert van de praktijkervaringen in Maastricht.

Ten behoeve van de stimulering en verdere ontwikkeling van het HACO-project werd een bedrag beschikbaar gesteld.

Prinses Christina Concour

In de maanden januari tot en met maart 1993 vonden de regionale en landelijke finales van het 24ste Prinses Christina Concour plaats. De Stichting Cultuurfonds trad daarbij op als landelijk co-sponsor.

De belangrijkste doelstelling van de Stichting Prinses Christina Concour is de promotie van klassieke muziek bij leerlingen van het algemeen voortgezet onderwijs in Nederland. De Stichting denkt hiermee onder andere te bereiken dat jonge mensen in het algemeen voortgezet onderwijs zich meer toeleggen op een klassieke muziekstudie en/of praktische muziekbeoefening. Door samenwerking met de Nederlandse professionele muziekwereld kan de kloof tussen de wereld van de amateur en de wereld van de beroepsmusicus worden verkleind.

De prinses omringd door de prijswinnaars

Overzichtstentoonstelling Gerrit Rietveld

Van 27 november 1992 tot 21 maart 1993 werd in het Centraal Museum te Utrecht de grote overzichtstentoonstelling van het werk van Gerrit Rietveld (1888 - 1964) gehouden. Door het Cultuurfonds werd, als onderdeel van de expositie, een zeer onmuseumse toevoeging gefinancierd. In de zithoek annex wachtruimte bevonden zich ca. veertig gereconstrueerde Rietveld-meubels die dateren uit de jaren twintig t/m vijftig. De museumbezoekers werden in de gelegenheid gesteld op deze meubels plaats te nemen of de constructie aan een kritisch onderzoek te onderwerpen. De expositie in Utrecht werd door ruim 132.000 mensen bezocht.

In dit verslagjaar is de expositie overgenomen door het Centre Pompidou en het Guggenheim Museum.

Pilot-project museum Exloo

De museum-, expositie- en kinderboerderij Bebinghehoes te Exloo, gemeente Odoorn, heeft zich gerealiseerd dat nieuwe impulsen nodig zijn om het museum ook in de toekomst aan zijn doel te laten beantwoorden en in stand te kunnen houden. Het pilot-project is er op gericht museale verbanden te leggen tussen de 'gesloten' oudheidkamer en de omgeving, hetzij het omringende landschap, hetzij de bebouwde monumentale omgeving, met een speciale nadruk op het recreatieve, toeristische aspect. Door in het museum een pakkend beeldverhaal te realiseren worden de bezoekers gestimuleerd via daartoe ontwikkelde wandel- en fietsroutes een historische, culturele en educatieve 'ontdekkings-tocht' te houden.

Het Cultuurfonds heeft dit initiatief met een eenmalige startsubsidie gehonoreerd vanuit de gedachte dat het pilot-project een voorbeeldfunctie kan vervullen voor andere kleinere musea en oudheidkamers. De ontwikkeling van zowel het landschap als de bebouwde omgeving zijn immers overal zo verscheiden dat iedere oudheidkamer daarmee een min of meer unieke presentatie kan leveren.

Cahiers lokale en regionale geschiedenis

Prof.dr. D.P. Blok (rechts) overhandigt het eerste exemplaar aan de heer drs. T.C. Braakman.

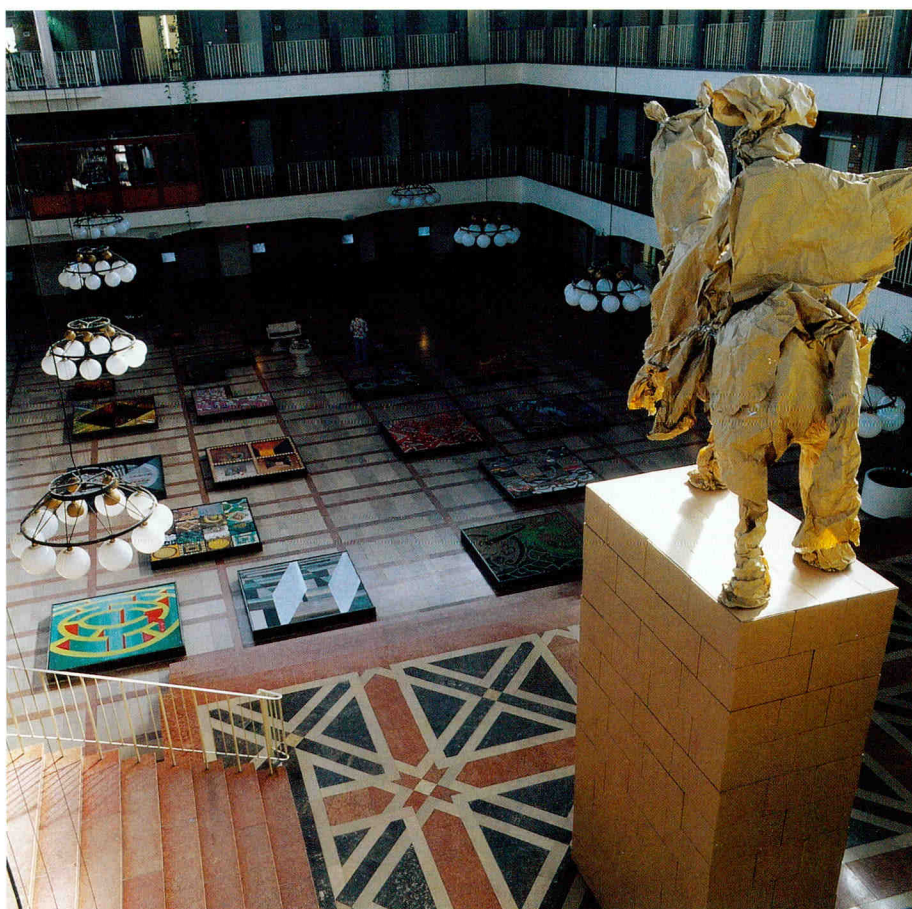

Zoals reeds aangekondigd in het jaarverslag over 1991, zouden in de reeks thematische cahiers ook in 1992 enkele uitgaven verschijnen. Naast de publikatie in het verslagjaar van de boekjes 'Vrouwengeschiedenis' en 'Dorpsgeschiedenis: bewoning en bewoners', werd op 4 september 1992 tijdens een bijeenkomst in het kantoor van de nv Bank Nederlandse Gemeenten het zevende cahier 'Lokale Bestuursgeschiedenis' gepresenteerd aan de heer drs. T.C. Braakman, voorzitter van de Raad van Commissarissen van de nv Bank Nederlandse Gemeenten.

De auteur van het cahier, de heer dr. J. Raadschelders, hield een inleiding over onder andere hoofdthema's en aspecten van de bestuursgeschiedenis. Hij ging in op de bestuurlijke ontwikkeling van Beverwijk vanaf 1600, daarbij aan de hand van een concreet voorbeeld illustrerend welke resultaten een onderzoek op dit vakgebied kan opleveren. De heer prof.dr. D.P. Blok gaf als voorzitter van de redactiecommissie van de reeks Cahiers voor Lokale en Regionale Geschiedenis een toelichting over ontstaan en voortgang van de reeks.

De Cahiers voor Lokale en Regionale Geschiedenis zijn zowel bestemd voor amateurhistorici die zich intensiever op de geschiedenis van hun plaats of streek willen gaan richten als voor studenten en vakhistorici die belangstelling hebben voor de regionale geschiedenis.

In 1993 zullen de drie laatste cahiers in de reeks verschijnen te weten: Belastinggeschiedenis, Elite-onderzoek en Sociale Zorg.

Een park in een stadhuishal

In de maand mei van het verslagjaar was in de Hengelose stadhuishal de tentoonstelling 'Het Park' te bezichtigen. Elf kunstenaars richtten een park in, zonder dat daar een boom of plant aan te pas kwam. De kunstenaars hadden zich laten inspireren door de symmetrische tuinarchitectuur met beelden en fonteinën uit de tijd van de Franse Barok. Schilderijen op de vloer gaven bezoekers het idee tussen perken en bloembedden te lopen. Vijf monitoren projecteerden beelden van op de wind bewegende boomtoppen. Deze visuele verrassingen, in combinatie met geluiden van opvliegende duiven en van klaterende fonteinën, maakten deze multi-mediapresentatie tot een bijzondere ervaring.

De jongen in de bus

In het voor- en najaar van 1992 werden op basisscholen in de drie noordelijke provincies tachtig voorstellingen gespeeld van het toneelstuk 'De jongen in de bus' van de schrijfster Suzanne van Lohuizen. Het bijzondere van de productie is, dat in een stuk de psychische problematiek van kinderen, het 'gek zijn' op ontroerende wijze aan de orde komt. De producent van het stuk, Citadel Jeugdtheater in Groningen, is in staat op een bijzondere manier kindertheater te maken. Citadel gaat belangrijke zaken niet uit de weg, maar kiest voor mooie vormen waardoor kinderen zonder overdreven zwaarte, indringend te maken kunnen krijgen met gevoelens en waarden zoals die zich voordoen in de relaties tussen kinderen en volwassenen. De voorstellingen speelden zich af in een autobus, die bij de scholen op bezoek kwam. Hierdoor werd de laagdrempeligheid gegarandeerd en konden leerkrachten, indien gewenst, met de kinderen de voorstelling nabespreken. Mede gelet op het ruime verspreidingsgebied van het toneelstuk verleende het fonds steun aan de uitvoering ervan.

'Twentse bestuurskundigen in Hongarije'

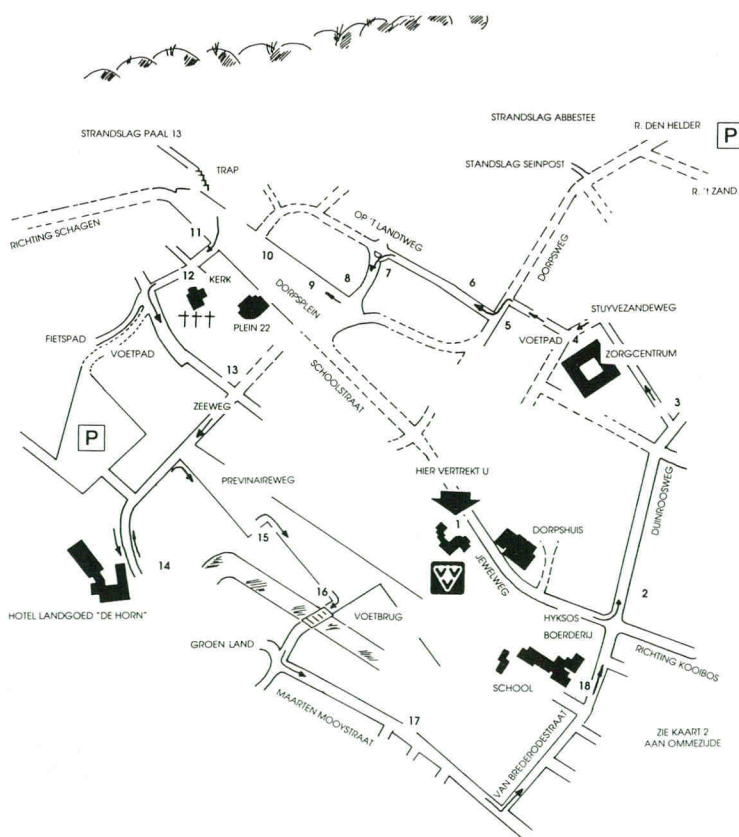
Uit een oogpunt van voorbeeldwerking werd een project gesponsord waarbij doctoraalstudenten van de faculteit Bestuurskunde van de Universiteit Twente de mogelijkheid werd geboden een aantal weken – via Nederlandse gemeenten die een stedenband of andere contacten hebben – bij Hongaarse gemeenten te werken. Hongaarse gemeenten staan te springen om bestuurskundige kennis. Via dit project kunnen studenten uit Nederland een bijdrage leveren aan de overgang in Hongarije van een communistische planeconomie naar een rechtsstaat met een markteconomie. Concreet kunnen zij helpen met het opstellen van een gemeentelijke verordening, begroting, beleidsplan etc. Het enthousiasme voor dit project is zowel bij de Hongaarse als de Nederlandse gemeenten groot te noemen.

Zeeland Cultuurmaand

Rondom de Open Monumentendag en de activiteiten van de Zeeland Cultuurmaand werd de aandacht van het fonds gevraagd voor een speciale uitgave van de Monumentenkrant Zeeland. Op vrijdag 11 september gaf Prinses Margriet in Middelburg het startsein voor de zesde Open Monumentendag.

Kunst in Callantsoog

In de kustdorpen Callantsoog en Groote Keeten, in de kop van Noord-Holland, organiseert de Stichting Kunst in Callantsoog 's zomers een poëzieroute. In beide dorpen staan langs de openbare weg gedichten op een dertigtal kunststof borden. Bij de fiets/wandel-route wordt een gedichtenbundel met plattegrond uitgegeven.

Leerstoel vrijwilligerswerk

In Nederland doet 15 procent van de bevolking vrijwilligerswerk. Een berekening (over 1985) van het aantal vrijwilligersuren x modaal uurloon leidt tot een (niet uitbetaalde) tegenwaarde van ongeveer 32 miljard gulden per jaar, of 8,4 procent bruto nationaal produkt. Afgezien van het maatschappelijk belang heeft vrijwilligerswerk daarom ook een economische waarde.

De definitie van vrijwilligerswerk is: werk dat men in georganiseerd verband, op vrijwillige basis en zonder tegenwaarde van loon, doet voor anderen of voor de samenleving. Dit veronderstelt betrokkenheid op anderen en op de gemeenschap. Het is een tegenwicht tegen individualisme.

De Stichting Leerstoelen Vrijwilligerswerk heeft via fondsenwerving weten te bereiken dat in september 1993 een leerstoel vrijwilligerswerk wordt opgericht aan de Faculteit Sociologie van de Katholieke Universiteit Brabant te Tilburg. Deze leerstoel zal onder andere beroepskrachten helpen beter met vrijwilligers om te gaan en zal ook een hogere status aan het vrijwilligerswerk bevorderen, iets waar lokale vrijwilligersorganisaties die geld en mensen zoeken, profijt van kunnen hebben.

Kleine Beelden, Grote Dromen

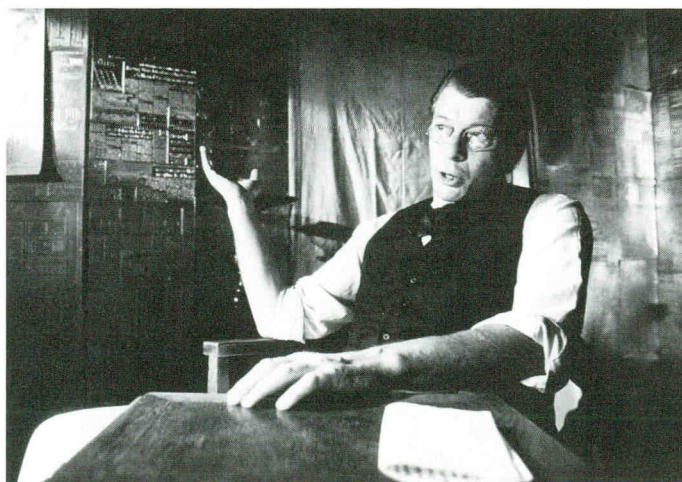
Op 24 maart 1993 opende de minister van WVC in de Beurs van Berlage een tentoonstelling van zeven in Nederland wonende hedendaagse arabische beeldende kunstenaars.

De tentoonstelling is georganiseerd door het Arabisch Cultureel Centrum Al Farabi.

Al Farabi, gevestigd in De Balie te Amsterdam, manifesteert zich de laatste jaren steeds nadrukkelijker als het platform voor de Arabische kunst en cultuur in de ruimste zin van het woord. Met de tentoonstelling 'Kleine Beelden, Grote Dromen' brengt Al Farabi voor het eerst een selectie moderne beeldende kunstenaars van Arabische afkomst bij elkaar in één tentoonstelling.

Literair theater Branoul

Een subsidie werd verstrekt voor de programmering van Literair Theater Branoul. Dit theater neemt een unieke plaats in in het theateraanbod in Den Haag, maar ook in andere gemeenten treedt het gezelschap met zijn eigen produkties met succes op. Er wordt samengewerkt met andere theaters in den lande om te komen tot een circuit voor het literair theater, een theatervorm die steeds meer belangstelling ondervindt van het publiek en van theatermakers.

Voordracht door Rein Edzard, artistiek leider Branoul

Balie-discussie

Op 17 november 1992 vond in de Balie te Amsterdam een door het Cultuurfonds georganiseerde discussie-bijeenkomst plaats over 'behoud en vervreemding van (gemeentelijk) cultuurbezit'. Zo'n tachtig vertegenwoordigers (beleidsmakers) van Rijk, provincies, gemeenten en musea wisselden onder leiding van de heer Ad 's-Gravenzande van gedachten over enkele discussiepunten als:

- ▶ het feit dat het Rijk (WVC) zich nog altijd niet echt duidelijk heeft uitgesproken over de lopende discussie met betrekking tot vervreemding van kunstwerken;
- ▶ wat te doen met de BKR-erfenis (teruggeven, uitdelen, vernietigen?);
- ▶ er wordt te veel bewaard, er zijn te veel depots, onderhoud is onmogelijk en onzinnig.

De inleiders: drs. K. de Jong van de Rijksdienst Beeldende Kunst en drs. R.H. Fuchs, toenmalig directeur Haags Gemeentemuseum, gaven, regelmatig onderbroken door reacties uit de zaal, hun visie op het thema. Overigens is er nog steeds geen bevredigend moreel, politiek, historisch, juridisch of technisch antwoord op de vraag of musea eenmaal verworven bezit mogen afstoten, zo concludeerde de heer Fuchs.

In de media werd aan deze discussie aandacht besteed in NRC Handelsblad, Algemeen Dagblad en Ng-magazine.

Boek over oud-wethouder S. Rodrigues de Miranda

Een bijdrage werd verstrekt voor een boek over de heer S. Rodrigues de Miranda, in leven een van de bekendste wethouders van Amsterdam. De auteur van het boek, oud-burgemeester van Eindhoven de heer dr. G.W.B. Borrie, beschrijft in een wetenschappelijke biografie, waarin ook het sociale-, economische- en culturele leven aan de orde komt, het optreden van De Miranda als wethouder van de hoofdstad, met enkele onderbrekingen van 1919 tot 1939. Er wordt aandacht geschonken aan de ontwikkeling in gemeentelijke kring op o.a. het terrein van de levensmiddelenvoorziening en de volkshuisvesting. De Miranda kan worden beschouwd als een van de belangrijkste vooroorlogse wethouders die door zijn activiteiten als gemeentebestuurder en door zijn publikaties over vraagstukken van lokaal bestuur, van betekenis is geweest voor de ontwikkeling van de gemeentepolitiek in ons land tussen de beide wereldoorlogen.

Baksteenarchitectuur in Noord-Brabant

Het Noordbrabants Genootschap heeft een samenwerkingsproject opgezet waarin de baksteenarchitectuur in Noord-Brabant het centrale thema vormt. Het project bestaat uit een viertal onderdelen: een reizende tentoonstelling, een uitgave, een studiedag in Eindhoven en een excursie in West-Brabant. De tentoonstelling is gepland in de tweede helft van 1993; de opening zal in principe plaatsvinden op zaterdag 11 september 1993, de zevende Open Monumentendag, met als mogelijkheid om de baksteenbouw als provinciaal thema uit te roepen. De bedoeling van dit project is herwaardering te verkrijgen bij een grote groep, zowel bij hen die op professionele wijze als bij hen die als buitenstaander bij deze vorm van bouwkunst zijn betrokken. Het gaat de organisatoren om het benadrukken van een met name door renovatie verdwijnende vorm van architectuur. Daardoor zullen tentoonstelling en uitgave een documentair karakter dragen.

Heksenproces

In het weekend van 28 en 29 augustus 1993 zal in 's-Heerenberg een historisch evenement, gebaseerd op een heksenproces, plaatsvinden. Een toneelstuk van 75 minuten met als thema 'de schuldloze schuldige', in casu de onvermijdelijkheid van een dramatische afloop in een formeel kloppende rechtsgang, zal centraal onderdeel van het evenement zijn. Het stuk zal een aantal malen in de openlucht worden uitgevoerd. Daarnaast zijn er attracties zoals rondtrekkende muziek en figuratie, een markt en volksspelen.

Collectie Voerman

Voor de verwerving van circa honderd schilderijen, aquarellen en tekeningen van de kunstenaar Jan Voerman door de Stichting Hannema de Stuers Fundatie (museum Kasteel Het Nijenhuis) werd door het fonds een bijdrage beschikbaar gesteld. Het accent van de collectie van Voerman, 'Ijsselschilder', ligt op de riviergezichten. Aan alle IJsselgemeenten – van Kampen tot Deventer, inclusief de Gelderse gemeenten Hattem en Heerde – is gevraagd te helpen bij het behoud van deze bijzondere collectie voor de regio. Voor de financiële bijdragen van de gemeenten kunnen zij van het museum een zeer concrete tegenprestatie verwachten: naast het professionele beheer en behoud van de verzameling is het museum bereid hieruit niet alleen een enkel stuk in langdurig bruikleen af te staan, maar ook kunnen uit de collectie regelmatig kleine tentoonstellingen worden samengesteld voor de eigen inwoners.

Rustend vee voor Hattem, namiddag; olieverf op paneel, 29 x 42,5 cm, privécollectie

Twaalf stadsgezichten

Bij het begin van de lente, op zaterdag 20 maart 1993, werd het eerste exemplaar van het boek 'Twaalf Stadsgezichten, Uitgesproken visies op Kunst in Hellevoetsluis' aangeboden aan de Commissaris van de Koningin in de provincie Zuid-Holland, de heer mr. S. Patijn.

Het boek bevat twaalf vraaggesprekken met bekende en onbekende Hellevoeters. Burgers die hun onverbloemde mening geven over het belang van schoonheid in het leven en over de zin van kunstwerken die de gemeente Hellevoetsluis in de afgelopen twaalf jaar in de openbare ruimte plaatste. Het zijn pittige interviews die een verrassende kant laten zien van mensen die men in Hellevoetsluis dagelijks kan tegenkomen. Elk van hen staat stil bij een van de kunstwerken in die gemeente. Bert Nienhuis, fotograaf van het weekblad Vrij Nederland, maakte van deze twaalf inwoners en de kunstwerken van hun keuze twaalf bijzondere dubbelportretten. Het boek bevat tevens een prikkelend essay over de opdrachtkunst in de openbare ruimte. De tekst 'Kunst op Bestelling' en de weergave van de twaalf interviews zijn geschreven door Taco Meeuwssen, auteur, beeldend kunstenaar en beleidsmedewerker Cultuur & Kunst in de gemeente Hellevoetsluis. Het bestuur van het fonds is van mening dat van 'Twaalf Stadsgezichten' een voorbeeldfunctie kan uitgaan en stelde een bedrag beschikbaar voor de uitgave ervan.

Bevroren koper

Op verzoek van het Koninklijk Instituut voor de Tropen werd een bedrag beschikbaar gesteld voor het internationaal muziekproject 'Bevroren koper'.

In het najaar van 1993 zal gedurende tien dagen een gezelschap musici, vergezeld van film, filmmaker en publicist als een karavaan van stad tot stad trekken. In elke stad wordt een buiten- en een binnenprogramma afgewerkt; buiten een parade van groepen uit India, Ghana, Servië en Suriname, aangevuld met plaatselijke koperblazers, op een binnenlocatie een vertoning van de film 'Bevroren koper', een lezing met achtergrondinformatie over het project en een afsluitend feestelijk optreden van alle groepen. 'Bevroren koper' is een meerjarig onderzoeksproject over lokaal ontwikkelde vormen van koperblaasorkesten in negen landen buiten de westerse wereld. Het idee dat al die fascinerende vormen en variëteiten van blaasorkesten uiteindelijk hun basis vinden in het kolonialisme is de verbindende factor van het 'wereldblaasorkest'. Al deze blaasorkesten zijn daarmee, ondanks hun verscheidenheid, aan elkaar verwant, maar hebben elkaar nooit leren kennen. In 'Bevroren koper' worden historische verwantschap en lokale variëteit op drie manieren belicht: in de vorm van een boek, een film en een concertreeks.

Biënnale 1993 te Maastricht

In mei 1993 is in Maastricht de vierde Biënnale van Europese academies van beeldende kunsten georganiseerd. Door deelname van 120 academies van beeldende kunsten met ruim 5.000 studenten en docenten stond Maastricht, met een uitstraling voor heel Nederland, in de belangstelling als Europees Cultureel Centrum. Naast tentoonstellingen met zowel autonoom als toegepast werk, masterclasses, waarbij topdocenten met een internationale groep studenten projecten uitwerkten, forumdiscussies en lezingen over de actuele ontwikkelingen in de kunst, vond een muziekfestival plaats, waarbij de relatie tussen beeldende kunst en muziek centraal stond.

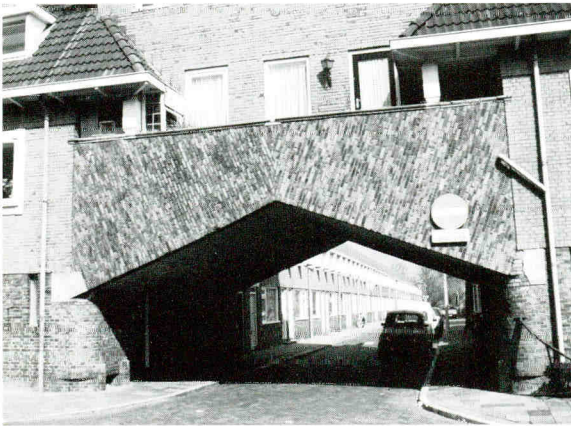
Het Cultuurfonds verstreekte een bijdrage aan het 'Manifest', waarin de verslaglegging van alle activiteiten is opgenomen.

Bert Nienhuis, dubbelportret Co Westerik/Marie van Rossen

'Bouwen en Bewaren'

Onder de titel 'Bouwen en Bewaren' is in de zomer van 1992 een catalogus uitgegeven bij de tentoonstelling over S.J. Bouma, architect (1899 - 1959). De tentoonstelling bood een compleet overzicht van het werk van deze Groningse architect, waarbij drie belangrijke aspecten van zijn werk de aandacht krijgen: Architectuur en Stad, Architectuur en Kunst, Architectuur en Traditie. Elke stad in Nederland kent wel een periode in de geschiedenis waarin enkele gelijkgezinde architecten een groot deel van de bouwproductie voor hun rekening namen en zo een stempel drukten op het stadsbeeld. Het meest bekende voorbeeld hiervan is de architectuur van de Amsterdamse School uit het begin van deze eeuw. Het patronaat van het lokale bestuur en de institutionalisering in de vorm van een stadsarchitect is hierin vaak van doorslaggevend belang. Zo ook in Groningen. Tussen de twee wereldoorlogen is een aantal architecten met overeenkomstige opvattingen actief, van wie S.J. Bouma als architect bij Gemeentewerken de belangrijkste representant is.

Gemeentelijke sociale woningbouw, Poortgebouw Lindenlaan, 1925-1926

Jan Amos Comenius

Ten behoeve van de organisatie van de viering van de 400ste geboortedag van Jan Amos Comenius, een veelzijdig geleerde afkomstig uit Moravië (voormalig Tsjecho-Slowakije), werd een bijdrage beschikbaar gesteld voor de festiviteiten rond deze herdenking.

De activiteiten bestonden uit de opening van een internationaal wetenschappelijk Colloquium, een Tsjechisch-Nederlandse conferentie, verscheidene concerten en culturele evenementen, exposities en de opening van het nieuwe Comeniusmuseum te Naarden. Het graf van Comenius bevindt zich in de Waalse kerk te Naarden, die sinds 1933 dient als 'Comenius Mausoleum'.

Tentoonstelling kunstenaarsboeken

De Kijkzaal in Wolvega is een expositieruimte, ondergebracht in de plaatselijke bibliotheek, waarin per jaar gemiddeld zeven tentoonstellingen worden gehouden. Begin 1993 vond er een bijzondere expositie plaats onder het thema 'Kunstenaarsboeken'; kunstwerken in de vorm van een boek, waarin de diverse mogelijkheden en uitgangspunten van dit medium werden getoond. Een begeleidende video gaf uitleg over de boeken die te zien zijn en over de werkwijze/visie van de kunstenaar. Deze video, bedoeld voor de bezoekers van de expositie, kan ook gebruikt worden als onderdeel van een lesprogramma voor basis- en middelbare scholen.

Mede gezien het feit dat de tentoonstelling ook kan worden overgenomen door andere gemeenten, zodat er sprake is van enige spreiding, besloot het bestuur een bijdrage beschikbaar te stellen.

Limburgs Straattheater Festival

De elfde editie van het Limburgs Straattheater Festival zal plaatsvinden van 13 tot en met 22 augustus 1993. Dit unieke festival, waaraan 43 Limburgse gemeenten deelnemen, kent een organisatie die geheel uit vrijwilligers bestaat. In totaal werken ongeveer 400 personen, verspreid over de diverse gemeenten, belangeloos mee. Tijdens het jubileumjaar in 1992 traden gedurende tien dagen zestien gezelschappen op bestaande uit totaal 95 artiesten afkomstig uit onder andere Nederland, Spanje, Frankrijk, GOS, Oezbekistan, Amerika en Kenia. De formule biedt mogelijkheden tot toepasbaarheid in andere provincies/regio's; er is inmiddels sprake van een uitstralings-effect naar een aantal gemeenten buiten de provincie Limburg, zoals: Amersfoort, Delft, Doetinchem, Helmond, Leeuwarden en Vlissingen. De geografische spreiding, het artistiek verantwoorde programma en het feit dat de voorstellingen gratis toegankelijk zijn, waren voor het fonds aanleiding een bedrag per deelnemende gemeente beschikbaar te stellen.

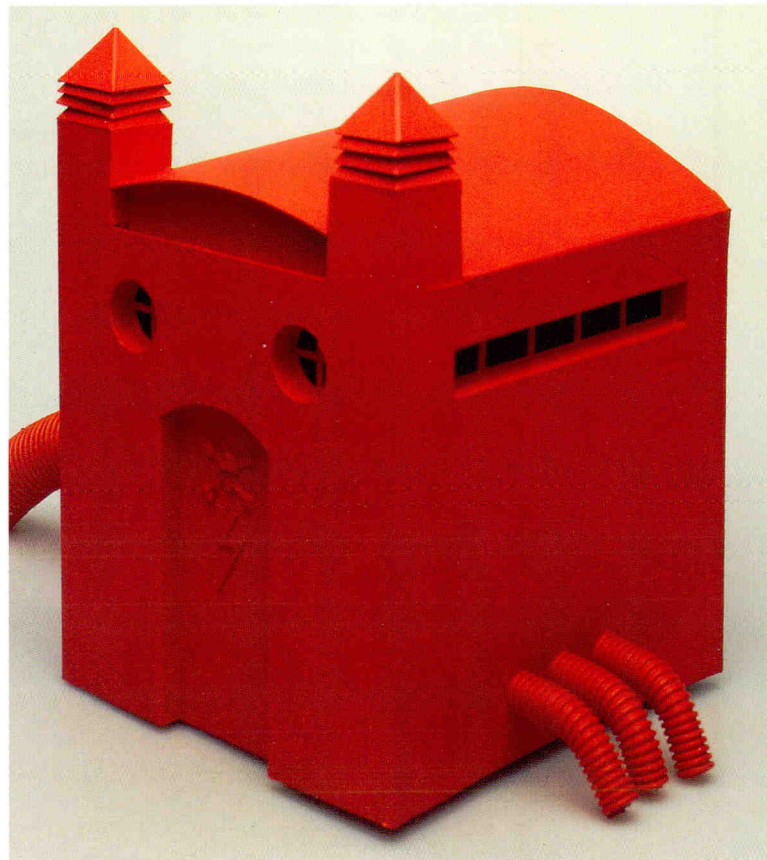
Kunsthuis 13 te Velp

Bij wijze van stimulans besloot het bestuur een bedrag beschikbaar te stellen voor het Kunsthuis 13 te Velp. Kunsthuis 13 is een centrum met een combinatie van beeldende kunst, muziek en podium. Er is een kwalitatief uitstekend aanbod van activiteiten met een intense onderlinge, en voor zover bekend unieke, samenhang van de verschillende kunst disciplines.

Sinds de oprichting in 1984 heeft het Kunsthuis bewezen dat dit soort initiatieven ook in kleinere gemeenten – zelfs in de directe nabijheid van de grote stad – levensvatbaar is en een dergelijke instelling zich daardoor kan profileren.

Tjarda Sixma, ontwerp transformatiehuisje

Jeugdtheaterfestival

In 1993 wordt in 's-Hertogenbosch voor de tiende achtereenvolgende maal het jeugdtheaterfestival gehouden. In het kader van dit lustrum wordt een jubileumboek uitgegeven dat naast documentatie en inventarisatie, een inhoudelijke benadering bevat over de ontwikkeling van cultuurbeleid, met name wat betreft het jeugdtheater in de laatste tien jaar, zowel landelijk als plaatselijk. Het belangrijkste thema dat zal worden behandeld is de relatie tussen toneelmaker en afnemer en de activiteiten die deze relatie hebben verbeterd. Dertig prominenten (recensenten, regisseurs, vormgevers, publiek etc.) uit de jeugdtheaterwereld zijn uitgenodigd om in dit jubileumboek kritisch te reageren op tien jaar jeugdtheaterfestival.

Openluchttheaterproject Rheden

In de maand waarin dit jaarverslag verschijnt (juli) wordt in het Openluchttheater De Pinkenberg te Velp een eenmalige reeks van tien theatervoorstellingen gehouden. Het Gelders Centrum voor het Amateurtoneel (GCA) wil voor dit project een grote groep amateurtoneelspelers, -musici en -dansers bij elkaar brengen om gezamenlijk een openluchtvoorstelling op te voeren. Het doel van het project is enerzijds om het spelen in openluchttheaters te stimuleren en anderzijds om de diverse amateurdisciplines op een bevruchtende en constructieve wijze met elkaar aan het werk te zetten. Voor deze productie is gekozen voor het theaterstuk 'Onder het Melkwoud' van Dylan Thomas. Dit stuk biedt zo'n honderd medewerkers de mogelijkheid om toneel, muziek en dans te integreren. Voordat het GCA dit project opzette zijn de volgende kernvragen geformuleerd:

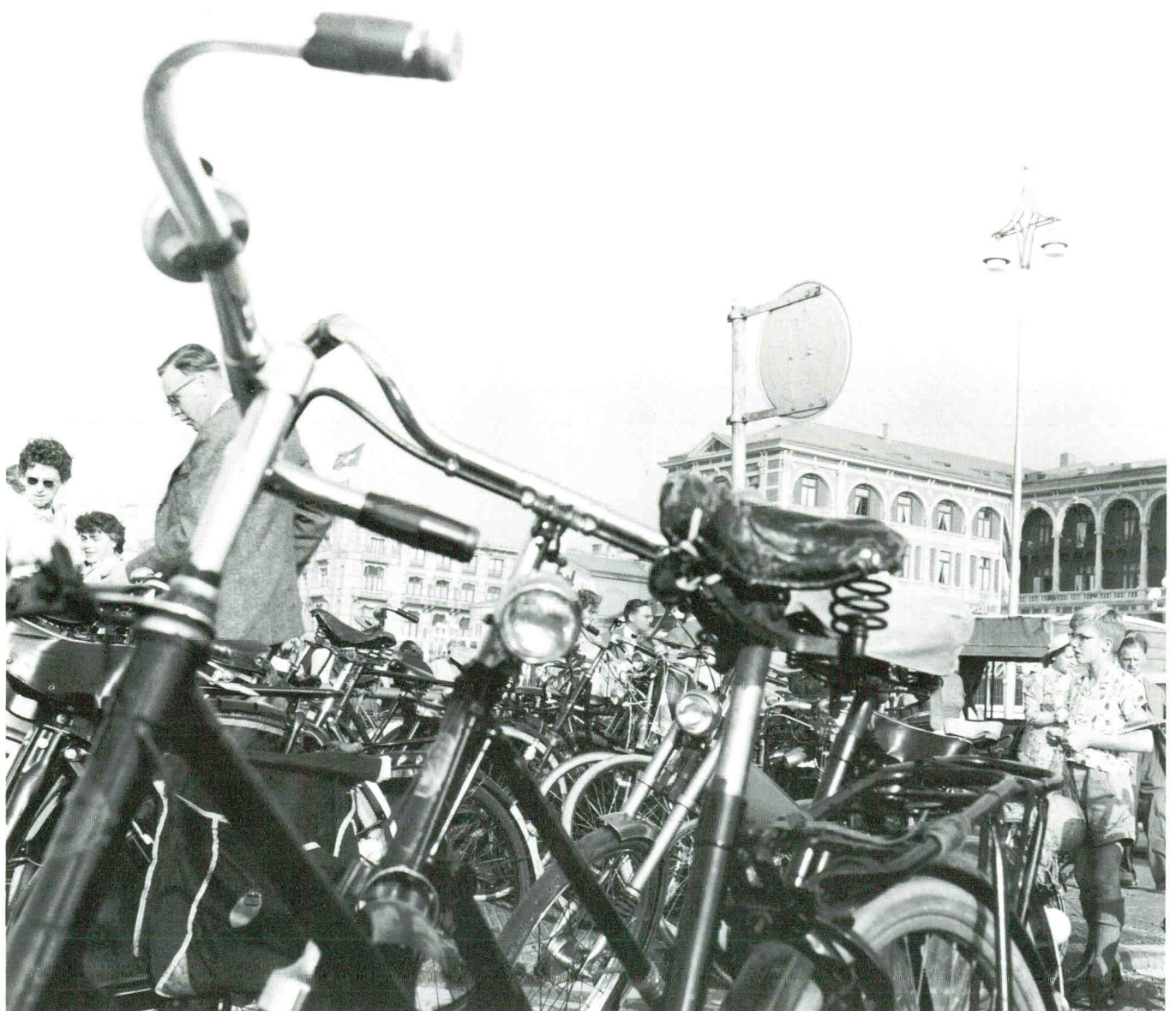
- ▶ hoe kan het openluchttheater, dat in het verre verleden een grote bloei, bekendheid en publieke belangstelling had in de provincie Gelderland, nieuw leven worden ingeblazen;
- ▶ kan er een goede voorzet worden gegeven om openluchttheaters weer opnieuw speelplekken voor amateurs te maken;
- ▶ zijn er mogelijkheden om door middel van een spectaculaire voorstellingsreeks de samenwerking tussen de diverse disciplines binnen de amateuristische kunstbeoefening te stimuleren en te intensiveren;
- ▶ kan de ingeslagen weg van samenwerking tussen professionals en amateurs gecontinueerd worden.

Mede in het kader van de bijlage over de openluchttheaters die bij dit verslag is gevoegd, heeft het bestuur gemeend een bijdrage te moeten verstrekken aan dit project.

'Trafo-project'

Het Cultuurfonds besloot een bijdrage beschikbaar te stellen voor het trafo-project, waarbij aandacht wordt besteed aan de vormgeving van transformatiehuisjes. Er staan tienduizenden trafohuisjes in ons land, onderdeel van de voorzieningen op de openbare weg onder de verzamelnaam straatmeubilair. De bedoeling van het trafo-project is om te komen tot een aantal ontwerpen van elektriciteitshuisjes die ook daadwerkelijk in de gemeente Arnhem kunnen worden uitgevoerd. Aan verscheidene kunstenaars, vormgevers en architecten is de opdracht verstrekt om een schetsontwerp voor een elektriciteitshuisje te maken. Twee ontwerpen, van Wilma Sommers en Peter Struycken, zijn inmiddels op enkele plaatsen gerealiseerd. De ontwerpen van de overige vijf uitgenodigde kunstenaars zullen in de toekomst worden uitgevoerd. Het Arnhemse project kan wellicht een voorbeeldfunctie vervullen voor andere gemeenten in het land.

Publikatie over fotografie

Als begeleiding bij een drietal fototentoonstellingen – in samenwerking met het Nederlands Fotoarchief in Rotterdam – vervaardigde de artoteek Den Haag een publikatie in de vorm van een inhoudelijk en artistiek verantwoorde brochure over het medium fotografie. Als selectie criterium werd bepaald dat de foto's binnen de beeldende kunst passen. Met deze tentoonstellingen hoopt de artoteek een bescheiden bijdrage te leveren aan de spreiding van de fotografie onder een groter publiek. Het gebruik van de tentoonstellingen wordt vooral op scholen en gemeentelijke instellingen gericht. Ook ligt het in de bedoeling foto's uit te wisselen met andere gemeenten en zelfs eventueel in het buitenland te tonen, bijvoorbeeld als onderdeel van handelsmissies en culturele bezoeken van bestuurders.

In 1992 en 1993 zijn de volgende tentoonstellingen georganiseerd: 'Steden van Europa in de jaren vijftig' met werk van Cas Oorthuys en Nico Jesse; 'Op Scheveningen', foto's van Scheveningen 1900 – 1960 en 'Indonesië in de jaren 1947 - 1950'.

'Sound and Vision'

Het Cultuurfonds participeert in de reizende openluchttentoonstelling 'Sound and Vision'. De tentoonstelling bestaat uit zestien vierkante PTT telefooncellen die door zestien (geluids-)kunstenaars veranderd zijn in kunstwerken. Deze zestien cellen vormen samen een route van maximaal een kilometer die in verscheidene steden gedurende twee weken plaatsvindt. Uitgangspunt voor de deelnemende kunstenaars is het idee van hoor en wederhoor, van geluid en zinnen, van gehoor en visie. De cellen zijn aan een kant open en kunnen 24 uur per dag door een persoon tegelijk bezocht worden. Het project is opgezet om te trachten aandacht te verwerven bij cultureel geïnteresseerden in het kruisgebied van beeldende kunst en geluid/muziek en om de doelgroep van het grote publiek te interesseren in hedendaagse beeldende kunst/muziek/geluidssculptuur in de openbare ruimte. Tussen de maanden mei en oktober 1993 zal een tiental steden de expositie binnen de grenzen halen.

Westlands streek- en tuinbouwmuseum

Een bijdrage werd verstrekt ten behoeve van de inrichting van een historische tuin bij het Westlands streek- en tuinbouwmuseum in Naaldwijk. In 1991 zijn de drie instellingen die zich op museaal gebied met de regionale geschiedenis in het Westland bezig hielden, een fusie aangegaan en vormen thans een stichting die het nieuwe museum zal gaan beheren. Door subsidies van onder andere zeven Westlandse gemeenten is de exploitatie van het museum voorlopig sluitend.

Manifestatie 'De Arnhemse School'

In de kosten van de publikatie, het symposium en de tentoonstelling, onderdelen van de manifestatie 'De Arnhemse School', stelde het fonds een bijdrage beschikbaar. De manifestatie maakt deel uit van het grote landelijke project 'Nederland Beeldhouwland' en mede in dat kader zal de tentoonstelling plaatsvinden in het voorjaar van 1994 in het Gemeentemuseum van Arnhem.

In de publikatie, die in het voorjaar van 1994 zal verschijnen, wordt aandacht geschonken aan het ontstaan van de Arnhemse School, waarbij met name wordt ingegaan op de ontwikkelingen in de in 1966 opgerichte afdeling 'Monumentaal Nieuwe Stijl' en de integratie van beeldende kunst en kunstenaars in het stedenbouwkundig ontwerp(en).

Kunstmanifestatie 'BaGaGe'

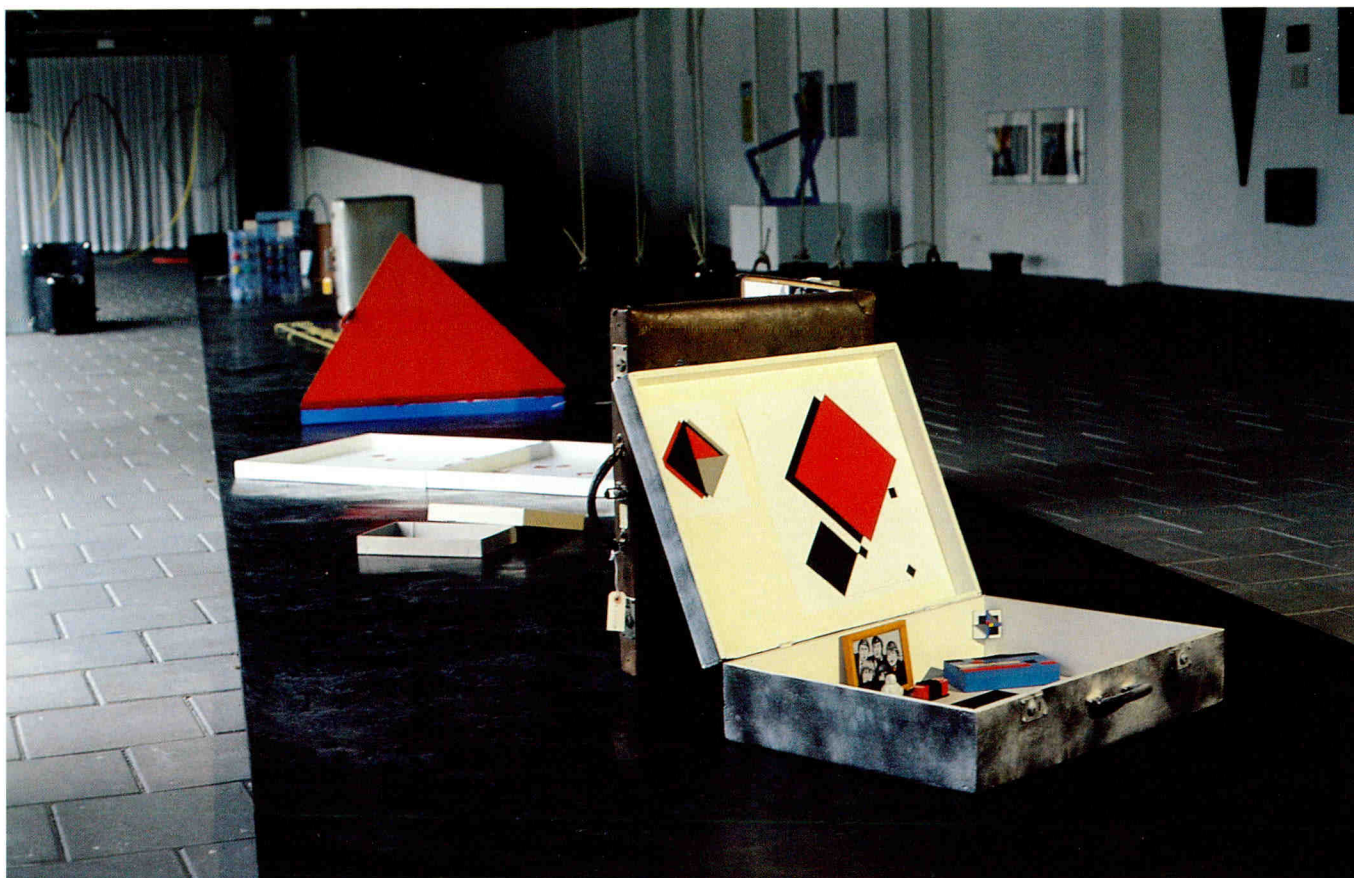
Veel kunstenaars zijn in staat overal in de wereld te werken. Het enige dat zij daarvoor nodig hebben is een 'koffer' waarin zij hun geestelijke bagage mee kunnen torsen. De ene kunstenaar heeft een schoudertas vol ideetjes, de ander een hutkoffer vol beeldend vermogen. En weer een ander heeft helemaal geen koffer nodig: hij heeft al zijn bagage in zijn hoofd.

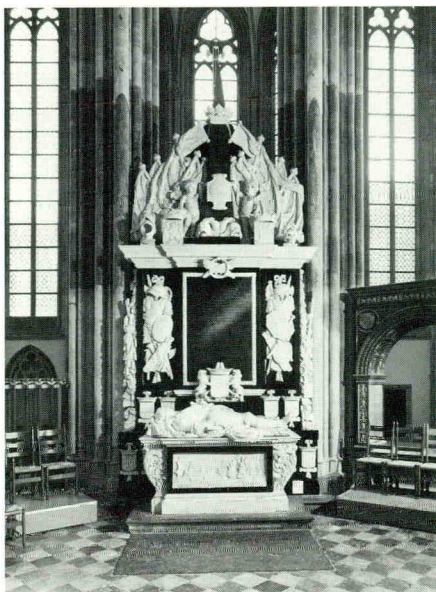
In november 1992 vond in Drachten een internationale beeldende kunstmanifestatie plaats waaraan 24 kunstenaars deelnamen. Al deze kunstenaars is gevraagd om vanuit het thema BaGaGe, zoals hierboven omschreven, een object of installatie te maken.

De bezoeken die met name Theo van Doesburg en Kurt Schwitters begin jaren twintig aan de gebroeders Rinsema in Drachten aflegden en de uitwisseling van artistieke standpunten die daarvan het gevolg was, brachten de organisatoren in Drachten op het idee een project in deze vorm te organiseren. Naast de tentoonstelling werd er een educatief project gehouden, vonden er lezingen plaats over onder andere de relatie tussen de hedendaagse kunst en de kubistische-, dadaïstische en Stijl-elementen en ging de tentoonstelling 'op reis', inclusief het educatief project.

Het Cultuurfonds nam de publicitaire kant van deze manifestatie voor zijn rekening.

BaGaGe

Rombout Verhulst, praalgraf luitenant admiraal Willem van Gendt, Dom te Utrecht

Herman Janzen, beeld Jan van Scorel, Utrecht

Antoine Bourdelle, 'Sappho', Utrecht

Beeldenatlas van Nederland

In 1994 zal een grote manifestatie onder de noemer 'Nederland-Beeldhouwland' plaatsvinden. Doelstelling is de belangstelling voor de Nederlandse beeldhouwkunst te vergroten. Hiertoe zijn verschillende pijlers onder het plan gezet, alle met een eigen specifieke doelgroep.

Zo is er een museaal programma met een gevarieerde serie tentoonstellingen over 'de plaats en functie van de Nederlandse beeldhouwkunst van Middeleeuwen tot heden', de Open Monumentendag zal in het kader van de beeldhouwkunst komen te staan, er zullen beeldenroutes worden georganiseerd en er zal een Beeldenatlas worden uitgegeven. Voor dit onderdeel heeft het fonds een bijdrage beschikbaar gesteld.

'Uit de Tijd Geplukt'

Onder de titel 'Uit de Tijd Geplukt' vond in Museum de Lakenhal in Leiden een tentoonstellingsproject plaats over Bloemen en Poëzie. Mede in het kader van de Floriade 1992 leek het een goed experiment om in Leiden een actuele tentoonstelling van het werk van levende kunstenaars in te richten voor wie de bloem een essentieel onderwerp vormt. Dit in combinatie met een opstelling van bloemstillevens 'oude kunst', tegels met bloemmotieven en met een bijzondere presentatie van de bekende bloemstukken van Floris Verster, Kamerlingh Onnes en tijdgenoten rond de vorige eeuwwisseling.

Het poëzie-gedeelte van de tentoonstelling bestond uit gereproduceerde gedichten die aansloten bij dit thema, van zowel tijdgenoten van schilders als van hedendaagse dichters. De tentoonstelling ging vergezeld van een publikatie met de kunstwerken en gedichten, met daarin een essay over de bloem als thema in de kunst.

De verbinding van twee artistieke disciplines, de beeldende en de dichtkunst en de bijzondere educatieve dimensie van het project hebben het bestuur van het Cultuurfonds doen besluiten om een bijdrage beschikbaar te stellen, gekoppeld aan de door vijf gemeenten verstrekte subsidies.

Videofilm muziek

Door het Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV) wordt sinds 1989 het zogenoemde 'samenspelproject' begeleid. Het betreft de ontwikkeling van een speciale methodiek voor instrumentaal samenspelonderwijs. Daarbij gaat het om een nieuwe aanpak van het initiële instrumentale onderwijs, gericht op een optimale voorbereiding op deelname van leerlingen aan reguliere ensembles binnen en daarna ook buiten de muzikschool.

Naast de uitgave van een methodiekboek door het LOKV, het houden van informatiedagen over het samenspelproject en een nascholingscursus voor docenten is een videofilm van ongeveer vijftien minuten vervaardigd over dit project. Daarmee wordt op overtuigende wijze getoond hoe boeiend, uitdagend, enthousiasmerend en belangrijk samenspelonderwijs aan de muzikscholen is en welke uitstraling dat heeft op plaatselijke culturele (muziek)activiteiten. Het fonds verstrekke een bijdrage in de vervaardiging van de videofilm.

Andere activiteiten

In het verslagjaar werden plannen ontwikkeld om te komen tot een uitgave van een boek over begraafplaatsen in Nederland. Hierin zal geen (cultuur)historisch getint verhaal over begraafplaatsen en grafmonumenten worden opgenomen, maar zal aan de hand van fotomateriaal een min of meer sociologisch beeld worden gegeven van de functie die de begraafplaats heeft, of zou kunnen hebben, bijvoorbeeld als een rustige groene plek in stad en dorp. Het boek zal op 3 november 1993, tijdens een symposium over het thema begraafplaatsen, verschijnen.

Sinds 1988 brengt het bestuur jaarlijks een werkbezoek aan een provincie teneinde zich nader te oriënteren op lokale culturele activiteiten. In de loop van de jaren werden de provincies Drenthe, Zeeland, Friesland en Groningen bezocht. Op 9 en 10 oktober 1992 werd een bezoek gebracht aan de provincie Limburg. Het bestuur nam onder andere kennis van de werking en activiteiten van de Euregio Maas/Rijn en van de plannen tot oprichting van het Museum voor Industrie en Samenleving in Kerkrade. Ook vond een ontmoeting plaats met directies van professionele kunstvoorzieningen en organisaties in Limburg.

Ten slotte

In dit verslagjaar werden ruim 500 verzoeken om financiële steun voorgelegd die niet gehonoreerd konden worden omdat de activiteiten geen of onvoldoende relatie hadden met de gemeentelijke culturele sfeer in algemene zin.

Erkentelijkheid wordt betuigd aan de Raad van Bestuur van de nv Bank Nederlandse Gemeenten die het Cultuurfonds financieel heeft gesteund en faciliteiten beschikbaar heeft gesteld ten behoeve van het secretariaat.

Het bestuur is veel dank verschuldigd aan degenen die desgevraagd bereid zijn met hun deskundigheid het werk van het fonds te ondersteunen, door zitting te nemen in werkgroepen en commissies of daaraan te adviseren.

Commissies en werkgroepen van het Cultuurfonds

Beoordelingscommissie wetenschappelijke werkstukken

prof.dr. P.B. Boorsma	voorzitter, hoogleraar in de openbare financiën aan de Universiteit Twente
prof.dr. H.A. Brasz	emeritus hoogleraar bestuurskunde
drs. J. Reehorst	oud-burgemeester van Haarlem

Begeleidingscommissie muziekscholen

M.A. van der Have	voorzitter, oud-bestuurslid Stichting Cultuurfonds
A.F.L. Le Mat	directeur Stichting Streekmuziekschool Woerden
A.J.M. Smeets	inspecteur Kunstzinnige Vorming Rotterdam
J.T. Stam	directeur Algemene Muziekschool Zuid-Groningen, Stadskanaal
F.H. Wolfkamp	oud-directeur Conservatorium Alkmaar

Werkgroep gemeentelijk beeldende-kunstbeleid

mr. S.J. Hartkamp	voorzitter, bestuurslid Stichting Cultuurfonds
drs. A.G.J. Entius	organisatie-adviseur
Mevr. Y.G.J.M. Joris	directeur van het Kruithuis/Museum voor hedendaagse kunst Den Bosch (lid vanaf 1-1-'93)
drs. J.R.M. Magdelijns	hoofd afdeling monumentenzorg gemeente Deventer
P.M. Martens	oud-rijksconsulent ministerie van Sociale Zaken (lid t/m 31-12-'92)
J. Ritsema	burgemeester van Bergen (NH)
A. van der Werff	directeur Culturele Raad Zuid-Holland

Vanuit de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten zijn de docenten E. Alexander en P.J. Pennings afwisselend betrokken bij de diverse projecten van de werkgroep.

Commissie boek Begraafplaatsen in Nederland

drs. F.A.M. Kerckhaert	voorzitter, bestuurslid Stichting Cultuurfonds
drs. B.L.M. Janssen	hoofd Uitgeverij Vereniging van Nederlandse Gemeenten
B. Sorgedrager	fotograaf
R.J. Spruit	directeur Westfries Museum, auteur
drs. M. Stokroos	beleidsmedewerker Dienst Monumentenzorg Amsterdam
M. Wagner	vormgever
J. van der Woude	beleidsmedewerker Vereniging van Nederlandse Gemeenten

De secretaris van het Cultuurfonds is secretaris van de commissies en werkgroepen.

Balans per 31 december 1992

		31-12-1992	31-12-1991
Activa	nv Bank Nederlandse Gemeenten:		
	Depositorekening	400.000	400.000
	Rekening-courant	99.834	67.488
		<hr/>	<hr/>
		499.834	467.488
	Te vorderen interest	3.688	2.601
	Debiteuren	—	6.766
		<hr/>	<hr/>
		503.522	476.855

Rekening van baten en lasten over 1992

		1992	1991
Baten	Bijdrage nv Bank		
	Nederlandse Gemeenten	450.000	450.000
	Interest depositorekening	39.493	48.684
	Interest rekening-courant	3.081	4.233
	Vrijgevallen voorziening projecten	16.599	26.492
	Opbrengst verkoop boeken	4.649	4.551
	Diverse opbrengsten	—	435
	Nadelig saldo	83.466	120.113
		<hr/>	<hr/>
		597.288	654.508

Toelichting

Algemeen

Waarderingsgrondslagen.

De activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

De vorderingen en schulden zijn vermeld in Nederlandse guldens.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Balans

nv Bank Nederlandse Gemeenten

Depositorekening f 400.000

Betreft de volgende deposito's:

Hoofdsom:	Looptijd:	%:
150.000	16-11-92/15-01-93	8,7
100.000	01-12-92/04-01-93	8,75
150.000	16-12-92/15-01-93	8,58

Vermogen f 50.219

De mutatie in het vermogen is als volgt:

Vermogen per 1 januari 1992	133.685
Af: nadelig saldo over 1992	83.466
	<hr/>
	50.219

Het in het saldo begrepen stichtingskapitaal bedraagt f 50.000.

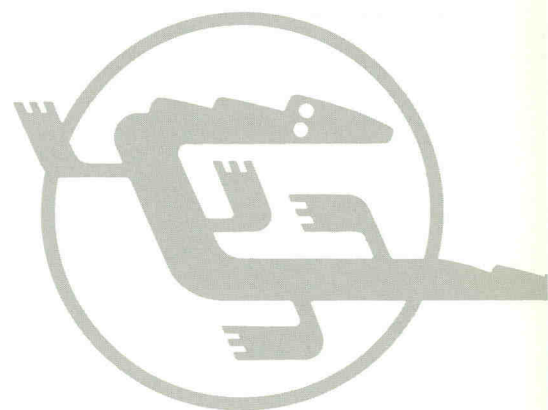
Voorziening projecten f 447.190.

Projecten

projectnaam

	Ontmoetingsproject muziekscholen Premietoekenning werkstukken Stimuleren gemeentelijk beeldende-kunstbeleid Project Begraafplaatsen Provinciaal werkbezoek Behoud en vervreemding gemeentelijk cultuurbezit
In 1986 reeds bekende projecten:	Historische vestingwerken Noord-Brabant Historische vestingwerken Limburg
In 1987 reeds bekende projecten:	Cahiers voor lokale en regionale geschiedenis
In 1990 reeds bekende projecten:	Publikatie beeldende kunstbeleid Leeuwarden
In 1991 reeds bekende projecten:	Kunstproject 'De Meenthe' Leeuwarden Pilot-serie straatmeubilair Met muziek meer mens Poëzieproject Doe maar Dicht maar 1991/1992 Nationale Kunstbon Kunst & Kids Surinametentoonstelling in Museon Europees Steden Forum 1992 Congres Muzikale Vorming 1992 Settlement '92 Story International II Jeugdtheater 'Kicking Shoes' Verbinding Kunstzinnige Vorming/Amateuristische Kunstbeoefening/ Professionele Kunsten Tentoonstelling St. Sebastianus
Nieuwe projecten:	Prinses Christina Concours Jan Amos Comenius Tentoonstelling kunstenaarsboeken Leerstoel Vrijwilligerswerk 'Trafo-project' Limburgs Straattheater Festival Pilot-project museum Exloo Kunstmanifestatie 'BaGaGe' Manifestatie 'De Arnhemse School' Publikatie over fotografie 'Sound and Vision' Zeeland Cultuurmaand Biënnale 1993 te Maastricht Openluchttheaterproject Rheden Baksteenarchitectuur in Noord-Brabant Bevroren koper Westlands streek- en tuinbouwmuseum Een park in een stadhuishal Overzichtstentoonstelling Gerrit Rietveld Videofilm muziek Literair theater Branoul 'Uit de Tijd Geplukt' Heksenproces Kunst in Callantsoog Beeldenatlas van Nederland Twaalf stadsgezichten HACO-project Boek over oud-wethouder S. Rodrigues de Miranda Jeugdtheaterfestival Collectie Voerman 'Bouwen en Bewaren' 'Twentse bestuurskundigen in Hongarije' Kunsthuis 13 te Velp De jongen in de bus Kleine Beelden, Grote Dromen

Voorziening 01-01-1992	Uitgaven 1992	Voorziening Dotatie	Voorziening Vrijval	Voorziening 31-12.1992
82.000	78.378	—	3.622	—
45.000	30.523	—	12.977	1.500
10.000	9.543	—	—	457
—	797	80.000	—	79.203
—	11.558	11.558	—	—
—	19.700	19.700	—	—
2.500	—	—	—	2.500
2.500	—	—	—	2.500
38.003	46.187	15.609	—	7.425
7.500	—	—	—	7.500
10.000	10.000	—	—	—
15.175	—	—	—	15.175
3.000	3.000	—	—	—
2.000	2.000	—	—	—
12.250	12.250	—	—	—
2.500	—	—	—	2.500
50.000	—	—	—	50.000
10.000	10.000	—	—	—
5.000	5.000	—	—	—
7.500	7.500	—	—	—
10.000	10.000	—	—	—
5.000	5.000	—	—	—
13.500	—	—	—	13.500
5.000	5.000	—	—	—
—	—	25.000	—	25.000
—	6.500	6.500	—	—
—	—	5.000	—	5.000
—	—	5.000	—	5.000
—	—	20.000	—	20.000
—	—	25.000	—	25.000
—	10.000	10.000	—	—
—	8.250	8.250	—	—
—	—	30.000	—	30.000
—	6.000	6.000	—	—
—	—	18.000	—	18.000
—	5.000	5.000	—	—
—	—	10.000	—	10.000
—	—	5.500	—	5.500
—	—	5.000	—	5.000
—	—	8.000	—	8.000
—	—	10.000	—	10.000
—	7.975	7.975	—	—
—	35.000	35.430	—	430
—	—	8.500	—	8.500
—	10.000	10.000	—	—
—	10.000	10.000	—	—
—	5.000	5.000	—	—
—	5.000	5.000	—	—
—	—	10.000	—	10.000
—	—	5.000	—	5.000
—	—	7.500	—	7.500
—	—	10.000	—	10.000
—	—	10.000	—	10.000
—	—	25.000	—	25.000
—	10.000	10.000	—	—
—	—	10.000	—	10.000
—	—	10.000	—	10.000
—	5.000	5.000	—	—
—	—	2.000	—	2.000
		515.522	16.599	
338.428	390.161	498.923		447.190

Overzicht bijlagen jaarverslag

Sinds 1977 zijn in de verslagen van de Stichting Cultuurfonds bijlagen opgenomen, waarin onderwerpen worden behandeld die van algemeen gemeentelijk cultureel belang mogen worden geacht.

- ▶ Kunstitleen waarheen?, drs. J. Walter, 1977.
- ▶ Het muziekonderwijs in Nederland, dr. J. Daniskas en A.J.M. Smeets, 1978.
- ▶ Kunstzinnige vorming in Nederland, drs. C.J. Post, 1980.
- ▶ Het veel geroemde en vaak verguisde orkestbestel, mr. P. van den Bos, 1981.
- ▶ Het Gemeentekrediet van België en zijn cultuurbeleid, Camille Swinnen, 1982.
- ▶ Ruilen van BKR-werken tussen gemeenten, drs. J.M.J.G. Zoontjens, 1983.
- ▶ Musea, de traditie van de vernieuwing, drs. P.J.A. van Mensch, 1984.
- ▶ De gemeente en de beeldende kunst, C.J. de Ronde, 1986.
- ▶ Gemeenten en archeologie, J.G.M. Kistemaker, 1987.
- ▶ Kunst=Zinnige representatie, G.J.A. Mennen en M.M. Sijnesael, 1988 (separaat verkrijgbaar).
- ▶ Buurtproject Hoorn-Noord. Sociale vernieuwing avant la lettre, C.J. Fock en H. Verschoor, 1989.
- ▶ Openbare ruimte in wurggreep van commercie, Rainer Bullhorst, 1990.
- ▶ Verkopen van kunst door musea, Bert Jansen, 1991.

Otto Howen, het Zieken in Den Haag, 1915

Publikaties

Te bestellen bij het secretariaat

- ▶ Ware vriendschap is wederzijds, onderzoek naar het functioneren van vriendenkringen van musea in Nederland, H. Brugman en M. Vernoy, 1989.
- ▶ Een generaal tekent Nederland, biografie en catalogus van het Nederlandse werk van Otto Howen (1774-1848), 1991.
- ▶ Videofilm Kunst=Zinnige Representatie en bijbehorende folder (een exemplaar van deze folder is tevens in dit jaarverslag opgenomen).

Van de publikaties die in de periode 1970-1986 door de Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten uitgegeven werden, is op aanvraag een overzicht verkrijgbaar bij het secretariaat.

Te bestellen bij de uitgeverij van de
Vereniging van Nederlandse Gemeenten,
Nassaulaan 12, 2514 JS Den Haag

- ▶ Plaatselijke bestuurlijke ontwikkelingen 1600-1980, een historisch bestuurskundig onderzoek in vier Noordhollandse gemeenten, J.C. Raadschelders, 1990.
- ▶ Het staat op straat, straatmeubilair in Nederland, eindredactie A. Verver, 1990. Over dit onderwerp is tevens een videofilm uitgebracht getiteld: 'Slechts op bezoek; een beeldverhaal over steden en straatmeubilair'.

**Te bestellen bij de uitgeverij van de
Vereniging van Nederlandse Gemeenten,
Nassaulaan 12, 2514 JS Den Haag**

- De Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten heeft ter bevordering van studies van algemeen belang voor het gemeentewezen sinds 1977 jaarlijks de gelegenheid opengesteld tot het verkrijgen van premies voor wetenschappelijke werkstukken, welke het resultaat zijn van deze studies. In deze scriptiereeks verschenen:
- ▶ Recallrecht in het licht van de representatie, A.C.P. van den Broek, 1978.
 - ▶ Enige privaatrechtelijke aspecten van de gemeentelijke onroerend-goedbelasting, J.P. Kruiemel, 1978.
 - ▶ De inrichting van de gemeentebegroting, G.J. Bakker, 1979.
 - ▶ Complementair bestuur en planning, F.M.J. Hendrickx, 1979.
 - ▶ Woningdifferentiatie en stadsvernieuwing in Amsterdam, H.Q. Meijer, 1979.
 - ▶ Besluitvormingsprocedures bij de stadsvernieuwing, F.A.M. van der Ham, 1979.
 - ▶ Wonen tussen wal en schip, H. van der Logt-Ebberink, 1980.
 - ▶ Onroerend-goedbelastingen, W.M. Bots en A.G.P.M. Maas, 1981.
 - ▶ Deeltijdarbeid; een probleem voor de organisatie?, L.J. van der Have, R.A. van Mill en G.K.W.F. de Vaynes van Brakell Buys, 1981.
 - ▶ Schadevergoeding ter zake van een beschikking, W.J.A. Vellekoop, 1981.
 - ▶ Iedereen kan met stenen gooien, G.J. de Vries, 1982.
 - ▶ Specifieke uitkeringen en de financiële zelfstandigheid van de gemeenten, J.L.M. van Wesemael, 1982.
 - ▶ Het karakter van openbaarheid, F. Suurmond, 1983.
 - ▶ Het bestemmingsplan en de zones van de Wet geluidhinder, A.B. Dalmijn, 1983.
 - ▶ Flexibiliteit van uitgaven en de gemeentelijke bezuinigingsstrategieën, G. Willering, 1984.
 - ▶ Onderzoek in het gemeentelijk spanningsveld, A.J. Ham, 1984.
 - ▶ De provinciale aanwijzing, N. Rigter, 1984.
 - ▶ Globaal bestemmingsplan en objectieve begrenzing, J.J. Driessen, 1985.
 - ▶ Machine of machinatie? De reorganisatie van het binnenlands bestuur, 1969-1983, P.W. Tops, 1985.
 - ▶ De gemeentelijke grondexploitatie, J.H.A.A. Prins, 1985.
 - ▶ De gemeentelijke autonomie: woorden maar geen daden? S. Poels, 1986.
 - ▶ Gemeentegrenzen in Nederland, een verkenning met aanbevelingen voor beleid, F.T.H. Stein, 1986.
 - ▶ Driehoeksoverleg, noodzakelijk forum voor een evenwichtig politiebeleid, H.F.M. Bouwmeister, 1986.
 - ▶ De Wet gemeenschappelijke regelingen: een oplossing voor de regionale problematiek?, K.I. van der Top, 1986.
 - ▶ Gemeentelijke woningbedrijven: opheffen of handhaven — een politieke keuze, P.J. Nagel, 1986.
 - ▶ Gemeentelijke eigen inkomsten en herindeling, A.G.H.J. de Jong, 1987.
 - ▶ Kan een gemeente failliet worden verklaard? I.P. de Groot, 1987.
 - ▶ De leefmilieuvordering, B.A.P.M. Achterbergh, 1987.
 - ▶ De gemeentesecretaris: zijn benoeming en positie in politiek perspectief, G.C. Weststeijn, 1988.
 - ▶ Administratief beroep en administratieve rechtspraak in de Wet op het basisonderwijs, W.M.B. Elferink, 1988.
 - ▶ Normering van nutsbedrijfwinst; winstpunt?, J.A.M. Baake, 1988.
 - ▶ Financieringsgedrag lagere overheid: falen van regulering, Th. Lieverse en B. Steiner, 1988.
 - ▶ Kostenverschillen bij waterleidingbedrijven. Een toepassing van de Property rightsbenadering bij de verklaring van kostenverschillen bij Nederlandse waterleidingbedrijven, J.H. Lindenbergh, 1989.
 - ▶ Het preventief en positief toezicht op het gemeentebestuur, G. Annink, 1989.
 - ▶ Schilderswijk: voorstel voor een bedrijfsvriendelijke aanpak in de stadsvernieuwing, H.W. de Wolff, 1989.
 - ▶ Verwaarlozing. Een kwalitatief onderzoek naar de afhandeling, V. Kennis, Th.M.H. van der Velden en F.C.P.P. Spierings, 1989.
 - ▶ Omgaan met planschadeverzoeken, P.L.J. Verhoef, 1990.
 - ▶ Flexibele arbeidsrelaties bij gemeenten, A.A. van Aalten, 1990.
 - ▶ De centrumfunctie van gemeenten, C. Liberton, 1990.
 - ▶ Het lange-termijn financieringsgedrag van gemeenten, A.D. Kraak, 1990.

- ▶ Het spontane schorsings- en het spontane vernietigingsrecht van de Kroon krachtens de provincie- en gemeentewet, A.M.J. van Wijck, 1991.
- ▶ Procesrechtelijke kritiek op het nieuwe verhaalsrecht in de ABW, P.N. van Schaik, 1991.
- ▶ De brandweer: hoe sneller, hoe duurder? Een onderzoek naar het verband tussen opkomsttijden en kosten per inwoner van de gemeentelijke brandweer, J. Koornstra, 1992.
- ▶ Geld speelt een rol. De effecten van het Bijdragenbesluit op milieuhandhaving, mevrouw A.W. Onneweer, 1992.

De volgende uitgaven werden door de Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten financieel ondersteund.

Van de publikaties die in de periode 1970-1985 financieel werden ondersteund is op aanvraag een overzicht verkrijgbaar bij het secretariaat.

- ▶ Parkideeën en parkplannen, 1986. Uitgave Nederlandse vereniging voor tuinarchitectuur BNT.
 - ▶ Sloop of hergebruik, 1986. Uitgave Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOVK).
 - ▶ De stad als museum, 1986. Gezamenlijke uitgave van de Stichting JA Vormgevers te Tilburg en de Stichting Wonen te Amsterdam.
 - ▶ Schutters in Holland, kracht en zenuwen van de stad, 1987. Uitgave Frans Halsmuseum Haarlem.
 - ▶ De patriotten en de financiën van de Bataafse Republiek; Hollands krediet en de smalle marges voor een nieuw beleid (1795-1801), 1988. Uitgave Stichting Hollandse Historische Reeks.
 - ▶ Waar legwerk hangt, 1988. Uitgave Canaletto, Alphen aan den Rijn.
 - ▶ St. Nicolaas in de Nederlanden, 1988. Uitgave Museum van Gerwen-Lemmens, Valkenswaard.
 - ▶ Strafrecht en criminaliteit, 1988.
 - ▶ Materiële cultuur: huisraad, kleding en bedrijfsgeredeenschap, 1988.
 - ▶ Historische geografie: landschap en nederzetting, 1989.
 - ▶ Stadsgeschiedenis, 1989.
 - ▶ Historische demografie: bevolkings- en gezinsgeschiedenis, 1991.
 - ▶ Onderwijsgeschiedenis, 1991.
- Deze uitgaven zijn als delen 1 t/m 6 verschenen in de reeks Cahiers voor Lokale en Regionale Geschiedenis. Uitgave De Walburg Pers Zutphen.
- ▶ Spiegel der Zeilvaart, 13e jaargang, nr. 6, augustus 1989. Uitgave Stichting Spiegel der Zeilvaart.
 - ▶ Pleinen van Nederland, Ben de Vries, 1990. Uitgave Stichting Matrijs Utrecht.
 - ▶ Doe maar Dicht maar, 1990. Gedichten van middelbare scholieren. Uitgave Stichting Uitgeverij Xeno Groningen.
 - ▶ Natuurlijker groenbeheer in Nederlandse gemeenten, 1991. Uitgave VNG.
 - ▶ Marius van Beek, Beelden, 1991. Uitgeverij Van Spijk b.v., Venlo.
 - ▶ Monument van de Maand: Romaans bouwen in Friesland; Friese stinzen en staten; Gotisch bouwen in Friesland; Jonge bouwkunst in Friesland; Beschermd dorpsgezichten in Friesland; Renaissance in Friesland; Rococo in Friesland; Neo-gotische kerken in Friesland. Deze uitgaven zijn in 1991 verschenen in de Monument van de Maand-reeks en uitgegeven door de gelijknamige Stichting te Leeuwarden.
 - ▶ Kamp Westerbork, inrichtingsplan kampterrein, 1990. Uitgave Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Hooghalen.
 - ▶ Op Water Gebouwd, 1991. Uitgave Culturele Raad Goes.
 - ▶ Rapport Evaluatie-onderzoek beeldende kunst in tien Zuidhollandse gemeenten, 1991. Uitgave Culturele Raad Zuid-Holland.
 - ▶ Doe maar Dicht maar, 1991/1992. Gedichten van middelbare scholieren. Uitgave Stichting Uitgeverij Xeno Groningen.
 - ▶ Lokale bestuursgeschiedenis, 1992
 - ▶ Vrouwengeschiedenis, 1992
 - ▶ Dorpsgeschiedenis: bewoning en bewoners, 1992

OP DE FIETS

Trappe, trappe, trappe, trappe
LANGE weg

HEUVEL OP HEUVEL AF

BOEM! a u w!

klapband
 lope, lope, lope -----sjokken-----
 kruipen

Poe, Poe.
 Hé, een garage

AAH, **GROTE** hond

renne, renne, renne, hijg, puf!
 Hé, ik ben al thuis!

Uit: Doe maar Dicht maar, 1991/1992

Bijlage

Angelique Sterkman

Openluchttheaters in Nederland

De oervorm van het theater, in de openlucht, bestaat nog steeds in Nederland en kent sinds de jaren tachtig zelfs een opleving. In dit artikel bij het jaarverslag van de Stichting Cultuurfonds wordt onderzocht hoe het staat met de plaatsen waar deze 'oervorm' plaatsvindt: de openluchttheaters. Niet alleen hun fysieke staat wordt beschreven – beheer, bestuur, financiën – maar ook hoe en of er gebruik van wordt gemaakt. Dit gebeurt aan de hand van gegevens over zeven openluchttheaters, verspreid over Nederland, die elk op een verschillende manier worden bestuurd en beheerd. De enquête die aan alle Nederlandse openluchttheaters is gestuurd, is als bijlage bij dit artikel gevoegd.

Angelique Sterkman, stagiaire bij de Stichting Cultuurfonds, studeerde af op een onderzoek naar openluchttheaters in Nederland, in de studierichting Vrijtijdskunde van de Leisure Management School, Christelijke Hogeschool Noord-Nederland te Leeuwarden. De stage werd begeleid door drs. J.M.J. de Wilt. Dit artikel is een samenvatting van haar scriptie 'Open en Dicht'. Deze scriptie is op te vragen bij het secretariaat van de Stichting Cultuurfonds.

Geschiedenis

Pas in de zeventiende eeuw kreeg Nederland het eerste overdekte theater, voor toneel tussen vier muren. Voor die tijd vond alle theater plaats in de openlucht. De Romeinen hadden hun amfiteaters, in de Middeleeuwen werden de kerkelijke spelen die in de lage landen populair waren, op straat opgevoerd.

Italië bouwde tijdens haar Renaissance de eerste, pompeuze, theaters, waar de commedia del'arte kon bloeien. Deze Italiaanse invloed sijpelde door naar Nederland, in de vorm van sterk allegorische stukken. Een eeuw na de Italianen werd ook in Nederland voor het eerst in een overdekt theater gespeeld. Intussen was in Engeland al het eerste vaste openluchttheater gebouwd, wat een grote invloed had op de vorming van professionele gezelschappen in Nederland naar Engels voorbeeld.

Na de Napoleontische overheersing werden schouwburgten de plaats van massavermaak, wat ten koste ging van de opvoeringen in de buitenlucht. Maar in de tweede helft van de negentiende eeuw werd het buitentheater herontdekt voor in de zomer. Op deze manier zijn de huidige openluchttheaters ontstaan.

Net voor de Eerste Wereldoorlog was er grote behoefte aan versterking van de nationale identiteit. Het jaar 1913 werd in Nederland uitgeroepen tot nationaal feestjaar, waardoor er maar liefst veertig nationale exposities werden georganiseerd. Voor de massa's mensen die dat jaar op de toneelvoorstellingen af kwamen was er lang niet altijd een geschikte accommodatie, zodat de openluchttheaters een bloeitijd kenden.

In de crisistijd zijn in het kader van de werkverschaffing veel theaters gebouwd, verbeterd en uitgebreid. Pas na 1945 werd van die theaters veelvuldig gebruik gemaakt. De mensen hongerden naar cultureel vermaak, de vraag naar theater was groter dan het aanbod en dus werd uitgeweken naar de openlucht. Zo maakte het openluchttheater volop deel uit van de wederopbouw.

Na deze bloeiperiode volgt in de jaren zestig en zeventig een tijd van verwaarlozing. Openluchttheaters verdwijnen of leiden in het gunstigste geval een kwijnend bestaan. Steun van de gemeente is vaak onontbeerlijk. De oorzaak van deze teruggang is onder andere de concurrentie van de culturele centra, zowel wat de publieke belangstelling betreft als de beschikbaarheid van de overheidsbijdragen. Bovendien eisen andere vormen van vermaak – sport, televisie – de aandacht op van de voormalige bezoekers van de openluchttheaters. Een aantal slechte zomers was nog een extra factor in deze 'crisistijd' voor de openluchttheaters. Weinig theaters ontkomen aan deze malaise.

Waarom precies is niet duidelijk, maar de jaren tachtig betekenen een kentering. Verwaarloosde, kwijnende of bijna opgeheven theaters worden opgeknapt, er vinden straat- en pleinfestivals plaats, een trend die zich in de jaren negentig doorzet. Een verklaring voor deze golfbeweging is voer voor cultuurfilosofen.

Alfabetische lijst van openluchttheaters in Nederland

* niet meegewerkt aan het onderzoek

1	Amersfoort	(Utr)	Openluchttheater Amersfoort
2	Amsterdam*	(NH)	Amsterdamse bos openluchttheater
3	Amsterdam*	(NH)	Vondelpark openluchttheater
4	Berghem	(Nbr)	Natuurtheater Hoesschenbosch
5	Bergum	(Fr)	Iepenlofttheater Bergum
6	Best	(Nbr)	Joe Mann Natuurtheater
7	Bloemendaal	(NH)	Openluchttheater Bloemendaal
8	Borger	(Dr)	De Speulkoele
9	Brunssum	(L)	Vijverpark
10	Diever	(Dr)	Openluchttheater Diever
11	Domburg	(Z)	Openluchttheater Domburg
12	Doorn	(Utr)	Muziekkoepeel IJskelderbos
13	Den Haag	(ZH)	Openluchttheater Zuiderpark
14	Ede	(Gld)	Openluchttheater Kalluna
15	Eibergen	(Gld)	Openluchttheater De Maat
16	Gendringen	(Gld)	Openluchttheater Engbergen
17	Gramsbergen	(Ov)	Openluchttheater Gramsbergerbosje
18	Garmerwolde	(Gr)	Rederijkerkamer Wester
19	Handel	(Nbr)	Openluchttheater Handel
20	Havelte*	(Dr)	Openluchttheater De Speulkoele
21	Heeswijk/Dinther	(Nbr)	Natuurtheater De Kersouwe
22	Hertme/Borne	(Ov)	Openluchttheater Hertme
23	Jorwerd*	(Fr)	Iepenloftspul Jorwerd
24	Joure*	(Fr)	Park Heremastate
25	Leek	(Gr)	Podium Nienoord
26	Lochem	(Gld)	De Zandkuil
27	Luyksgestel*	(Nbr)	Openluchttheater De Hunnebergen
28	Leiden	(ZH)	Leidse Hout Theater
29	Mariahout	(Nbr)	St. Openluchttheater Mariahout
30	Markelo	(Ov)	Kösters Koele
31	Menaldum*	(Fr)	Iepenloftspul Menameradiel
32	Nijmegen*	(Gld)	Openluchttheater De Goffert
33	Nijverdal	(Ov)	St. Openluchttheater Nijverdal
34	Oosterwijk	(Nbr)	Natuurtheater Oosterwijk
35	Oosterhout	(Nbr)	Openluchttheater Oosterhout
36	Roderwolde	(Dr)	Openluchttheater Roderwolde
37	Roosendaal	(Nbr)	Openluchttheater Vrouwenhof
38	Ruinen	(Dr)	De Baete
39	Sellingen*	(Gr)	Openluchttheater De Barkhoorn
40	Soest	(Utr)	Openluchttheater Soest
41	Someren	(Nbr)	Natuurtheater De Donck
42	Tegelen	(L)	Openluchttheater De Doolhof
43	Uden	(Nbr)	Openluchttheater Naat Piek
44	Valkenburg	(L)	Het Rotspark
45	Velp/Rheden	(Gld)	Openluchttheater De Pinkenberg
46	Wergea*	(Fr)	Iepenloftspul Wergea
47	Zeist*	(Utr)	Slottuintheater Slot Zeist
48	Zuidlaren*	(Dr)	Openluchttheater Zuidlaren

Definitie Een openluchttheater is een 'plaats waar toneelvoorstellingen onoverdekt plaatsvinden', is de definitie die de Oosthoek Encyclopedie geeft. Van Dale zegt hetzelfde: 'in de openlucht'. Deze definities houden er echter geen rekening mee dat er ook andere culturele uitingen dan toneel in de openluchttheaters plaatsvinden. Dit onderzoek naar openluchttheaters in Nederland richt zich dan ook in de eerste plaats op de accommodatie en niet op de spelvorm: de culturele uitingen moeten zich in de openlucht afspelen.

Opzet onderzoek Het onderzoek naar de openluchttheaters bestond uit een enquête die aan alle Nederlandse openluchttheaters is gestuurd, en een werkbezoek aan de zeven theaters. Deze bevinden zich in Borne, Domburg, Tegelen, Ede, Bloemendaal, Oisterwijk en Velp. Tijdens de werkbezoeken zijn ook gesprekken met medewerkers van de theaters gevoerd, met bestuursleden en/of gemeente-ambtenaren.

Het particulier initiatief in Oisterwijk heeft tot een bloeiend theater geleid.

Oisterwijk Het oudste openluchttheater van Nederland, Natuurtheater Oisterwijk, is net als in Ede in particuliere handen, maar in Oisterwijk heeft deze privatisering geleid tot een bloei van het theater. In 1989 kocht een echtpaar het openluchttheater van de gemeente Oisterwijk. Zij slagen erin, vooral dankzij hun horeca-activiteiten, om er een goede boterham aan te verdienen. Zij hebben bij de koop v.o.f. Het IJsheertje opgericht, die behalve het theater ook een overdekt poppentheater exploiteert, een boscafé en een aantal ijscoorren met zelfgemaakt ijs. Hun doelstelling is tweeledig: winst maken maar ook op een kleinschalige manier een cultuuroed in stand houden en beschikbaar stellen aan een zo breed mogelijk publiek. Natuurtheater Oisterwijk heeft duizend zitplaatsen. Er zijn rond de 25 voorstellingen per jaar, vooral amateurvoorstellingen. Ook verenigingen huren het theater. De staat van onderhoud is redelijk, al moet de bestrating van de tribunes worden vernieuwd. Er is ooit een projectontwikkelaar geweest die een overkapping wilde bouwen maar dat hebben de eigenaren geweigerd. Zij willen het theater simpel en in de oude staat houden. Voordat de gemeente per 1 januari 1989 het theater verkocht, werd het beheerd door een stichting. De heer Marsé, die het theater samen met zijn vrouw kocht, was lid van het stichtingsbestuur. Het echtpaar Marsé heeft de grond voor 35 jaar van de gemeente gepacht. De gemeente heeft het recht om het theater vijf dagdelen per jaar te gebruiken, maar is daar nog niet toe overgegaan. De constructie van een v.o.f. betekent privé-aansprakelijkheid: de heer Marsé vindt echter dat de risico's bij deze onderneming niet onaanvaardbaar groot zijn. De horecapoot levert genoeg geld op, terwijl ook het theater kostendekkend draait, mede door de horeca-opbrengst op de voorstellingsavonden. De eigenaren doen het groot onderhoud zelf: de afspraken daarover tussen de v.o.f. en de gemeente zijn nog niet duidelijk. Het theater heeft geen vrijwilligers, maar zet oproepkrachten in en is aangesloten bij het HALT-project in Tilburg. Dit betekent jaarlijks zo'n dertig jongeren die minimaal vier en maximaal twaalf uur in het theater werken. Sponsors zijn er niet, behalve bij het begin van de onderneming, toen een aantal leveranciers bijsprong. De publiciteit wordt verzorgd door het poppentheater, waarin het openluchttheater 'meelift', via de plaatselijke pers en affiches. Ook worden advertenties in huis-aan-huisbladen geplaatst. Het Natuurtheater Oisterwijk bloeit, vooral omdat het echtpaar Marsé een goede bundeling van activiteiten heeft weten samen te stellen. De afgelopen vijf jaar hebben ze veel ervaring opgedaan. De heer Marsé heeft zich dan ook bereid verklaard om te adviseren over de activiteiten van openluchttheaters elders in het land.

Oisterwijk, Natuurtheater Oisterwijk

Domburg, Openluchttheater Domburg

Domburg Zo'n bloeiend bestaan als het theater in Borne leidt, zo anders is de situatie in het Zeeuwse Domburg. Daar wordt er zelfs aan gedacht om het theater af te breken en het te vervangen door een museum met werk van Mondriaan, die in Domburg heeft gewoond. Het openluchttheater lijdt verlies, terwijl er bovendien geen structurele programmering is.

Domburg wil haar openluchttheater vervangen door een Mondriaan museum.

Het Openluchttheater Domburg heeft ongeveer achthonderd zitplaatsen. 's Zomers worden er rond de veertien voorstellingen gegeven. De staat van onderhoud is redelijk, al zijn de bomen aan de oost- en zuidkant aangetast door de iepziekte.

Het openluchttheater maakt deel uit van de Stichting Badplaatsen Belangen Domburg, waar ook een camping onder valt, een bungalowpark, het cultureel centrum De Parel en het strand met een paviljoen. De stichting is in de eerste plaats opgericht om de hoge kosten van het onderhoud aan het strand op te vangen door inkomsten, zoals uit de camping en het strandpaviljoen. Maar behalve het strand vormen inmiddels ook het openluchttheater en het bungalowparkje bij De Parel een kostenpost.

Het bestuur van de stichting, waar gemeentebestuurders en VVV-medewerkers deel van uit maken, is verdeeld over wat er met een van de kostenposten, het openluchttheater, moet gebeuren. Een deel vindt dat het theater nog rendabel te maken is, zij het dat er met vrijwilligers gedraaid moet worden. Een ander deel wil van het openluchttheater af. De gemeente, die het laatste standpunt aanhangt, heeft al een bestemming voor de plaats van het theater: een Mondriaan museum.

Intussen leidt het theater een kwijnend bestaan. De VVV verhuurt het voor evenementen, maar dan moet wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Een daarvan is zo min mogelijk geluidsoverlast voor omwonenden, zodat een muziekbond al snel niet mag.

Als het theater blijft bestaan, zal het in elk geval commerciëler moeten worden geleid. De gemeente Domburg heeft een subsidie van vijf miljoen gulden aangevraagd bij het ministerie van Economische Zaken voor verbetering van alle faciliteiten binnen de Stichting. Een beslissing over het voortbestaan van het openluchttheater is nog niet gevallen.

Hertme/Borne Openluchttheater Hertme in Borne is een voorbeeld van een theater dat na een lange periode van verval, heeft geprofiteerd van de bloeitijd in de jaren tachtig. Het theater heeft inmiddels een kleine geldreserve kunnen opbouwen. In maart 1992 werd dankzij een aantal sponsors onder wie de Stichting Cultuurfonds, een nieuw bijgebouw van het openluchttheater geopend.

Banenpoolers helpen in Borne met het onderhoud van het groen rond het theater.

Hertme heeft ongeveer 1700 zitplaatsen en 300 staanplaatsen. 's Zomers worden er tussen de twee en vijf voorstellingen per maand gegeven voor een zo breed mogelijk publiek. Er zijn voorstellingen speciaal voor kinderen, maar ook familievoorstellingen. Daarnaast wordt het theater verhuurd aan scholen en instellingen. Hertme verkeert in goede staat van onderhoud.

Het openluchttheater in Borne wordt bestuurd en beheerd door een stichting, die in 1983 is opgericht. Deze stichting is voortgekomen uit de oecumenische pinksterfeesten die sinds het begin van de jaren zeventig jaarlijks in het theater worden gehouden. De kerken in Borne hebben het theater gebouwd en zijn er nog steeds eigenaar van: de stichting huurt Hertme van hen.

Het geld voor beheer en onderhoud van het openluchttheater komt van de gemeente (f 12.500,- per jaar), uit de toegangsprijzen en uit bijdragen van de 'Vrienden van het openluchttheater'. De gemeente Borne geeft niet alleen een financiële bijdrage maar werkt ook mee met gesloten beurs, zoals in het (helpen) bijhouden van het groen en het leveren van materieel. Burgemeester Vunderink van Borne vindt het theater belangrijk voor het toerisme; de samenwerking tussen de stichting en de gemeente is uitstekend. Oprichtster en voorzitter van de stichting voor het openluchttheater, mevrouw Storm, heeft vanaf het begin werklozen ingeschakeld bij het theater. Nu probeert zij banenpoolers te krijgen voor het onderhoud; de gemeente is al bereid gevonden om voor hen een begeleider beschikbaar te stellen. Mevrouw Storm zorgt ook in het kleine bestuur – acht leden – voor de p.r. en het benaderen van sponsors. Er is geen structureel sponsorbeleid, maar per project worden sponsors binnengehaald, zoals voor het jaarlijkse Afrika festival.

Hertme/Borne, Openluchttheater Hertme

Bloemendaal, Openluchttheater Bloemendaal

Tegelen, Openluchttheater De Doolhof

Velp/Rheden, Openluchttheater De Pinkenberg

André Hazes zal in De Pinkenberg
niet snel optreden.

Velp Openluchttheater De Pinkenberg in Velp, gemeente Rheden, valt onder gemeentelijk beheer maar kan niet draaien zonder een vaste kern vrijwilligers. Zij vormen een werkgroep die op haar beurt deel uitmaakt van de Rhedense Kunst Commissie (RKC), waar in feite alle culturele activiteiten in de gemeente Rheden door worden georganiseerd, zoals het IJselfestival en niet-commerciële tentoonstellingen. Met De Pinkenberg wordt dan ook in de eerste plaats een cultureel doel nagestreefd: een werkgroep wil programma's van niveau brengen. Daarom is de programmering niet in de eerste plaats gericht op het trekken van zoveel mogelijk bezoekers. Met andere woorden: André Hazes zal in De Pinkenberg niet snel optreden. Het onderhoud van De Pinkenberg wordt betaald door de gemeente, de programmering en de organisatie rond het theater worden gedaan door vrijwilligers. Wel is binnen de werkgroep de gemeentelijke coördinator van de RKC actief, de enige betaalde kracht. De vrijwilligers bouwen elk jaar de overkapping op, verkopen de consumpties en verzorgen de publiciteit. Die bestaat uit een jaarlijks programmaboekje, affiches en redactionele bijdragen aan lokale en regionale bladen. Ook worden folders neergelegd bij nabijgelegen campings, wat te merken is aan de stijging van het aantal toeristen dat naar De Pinkenberg komt. Sponsors hebben zich (nog) niet bij De Pinkenberg gemeld. Er zijn immers geen grote projecten en het reguliere programma lijkt niet interessant genoeg voor hen te zijn. Wel zijn nu personeelsverenigingen van bedrijven aangeschreven met het aanbod van korting voor groepen. Het Cultuurfonds is dit jaar sponsor van een toneelvoorstelling met amateurs. Gemiddeld trekt een voorstelling in De Pinkenberg zo'n 150 bezoekers – het streven is minstens 200 –, terwijl naar kindervoorstellingen rond de 500 bezoekers komen. De Pinkenberg wordt niet in zijn voortbestaan bedreigd. Het theater zou een eigen licht- en geluidsinstallaties goed kunnen gebruiken, maar het ontbreken hiervan heeft geen negatief effect op het aantal bezoekers. Al is de toename niet spectaculair, toch maken elk jaar meer mensen gebruik van De Pinkenberg.

Ede heeft er spijt van
dat zij Kalluna heeft verkocht.

Ede Openluchttheater Kalluna in Ede wordt niet beheerd door een stichting, noch door de gemeente, maar is in particuliere handen. Dit theater is een voorbeeld van privatisering, een stap die de gemeente heeft gezet in 1987. Toen is Kalluna aan een familie verkocht, die zes ton bij de koopsom kreeg voor onderhoud aan het theater. Van Kalluna wordt minimaal gebruik gemaakt: de eigenaren zijn er niet in geslaagd om evenementen naar Kalluna te trekken, behalve de traditionele die al plaatsvonden, zoals de viering van Koninginnedag en de plaatselijke heideweek. Kalluna is in de jaren dertig aangelegd en telt rond de tweeduizend zitplaatsen. Jaarlijks wordt het zo'n tien dagen gebruikt. De staat van onderhoud, die geregeld door de gemeente wordt gecontroleerd, is goed. De eerste paar jaar hebben de eigenaren van het theater geprobeerd om een programma voor Kalluna in elkaar te zetten maar zij slaagden er niet in om geïnteresseerden naar Ede te krijgen. Het risico van een evenement in de openlucht blijkt af te schrikken: door de omvang van het theater is het financiële risico te groot. Ook ontbreken vrijwilligers, die onontbeerlijk zijn voor een openluchttheater. De gemeente heeft geconstateerd dat de doelstelling van de privatisering, meer activiteiten in Kalluna, niet is gehaald. Daarom wil Ede dat de eigenaren het theater weer verkopen. Vervolgens zou Kalluna kunnen worden beheerd door een stichting, geactiveerd door de gemeente. Deze stichting wordt ook eigenaar van het theater. De stichting moet zorgen voor programmering en het werven van sponsors. Bovendien zou Kalluna gemoderniseerd kunnen worden door middel van een semi-overkapping, wat de aantrekkelijkheid zou vergroten. Een marketingbureau onderzoekt de mogelijkheden van het theater en de aantrekkelijkheid voor sponsors. De gemeente is in gesprek met de familie die Kalluna nu in haar bezit heeft. De eigenaren zijn positief over het gemeentevoorstel, maar er wordt nog onderhandeld over de voorwaarden. Tot daar uitsluitsel over is blijft de huidige situatie bestaan en wacht het openluchttheater in Ede op bespelers.

Bloemendaal Het Openluchttheater Bloemendaal maakt deel uit van een wandelpark van ruim veertig hectare, met een bistro en een overdekte artiestenruimte die geschikt is om lezingen of presentaties in te houden. Ook dit theater valt onder een stichting, die in 1990 door de gemeente Bloemendaal is opgericht. Deze stichting bestaat niet geheel uit vrijwilligers: er is een part-time manager/secretaris, die ook het park onder zijn hoede heeft. De stichting kijkt in de eerste plaats met financiële ogen naar het theater. Er moet winst worden gemaakt om het te laten voortbestaan, want de gemeentelijke subsidie dekt lang niet alle kosten. Er zijn dan ook een brochure en een sponsorplan in de maak, terwijl het 'oude' beleidsplan is teruggebracht tot een handzaam formaat. Openluchttheater Bloemendaal heeft 1180 zitplaatsen. Er vinden zo'n 37 voorstellingen per seizoen plaats, met een zo breed mogelijke programmering. De staat van onderhoud is redelijk, al kan de tribune wel een opknopbeurt gebruiken en is het plankier voor de dansgroepen versleten. Bovendien zijn er veel te weinig sanitaire voorzieningen. De laatste vier jaar groeit de belangstelling voor de voorstellingen gestaag. Het eerste oogmerk van de stichting voor het openluchttheater in Bloemendaal is het maken van winst, anders dan bij andere theaters waar het bevorderen van cultuur voor iedereen het hoofddoel is. Er worden dan ook geen 'risicovoorstellingen' in Bloemendaal geboekt. Het groot onderhoud aan theater en park wordt door de gemeente gedaan, verder is de gemeente op afstand bij het theater betrokken. De tekorten bij voorstellingen moet het theater zelf opvangen. De stichting is verantwoordelijk voor de exploitatie en krijgt een jaarlijkse subsidie van de gemeente. De andere inkomsten komen uit de toegangsprijs voor het park – een gulden per bezoeker, honderdduizend bezoekers per jaar – en uit de toegangsprijzen van de voorstellingen. Ook wil de stichting het theater gaan verhuren voor evenementen. De artiestenruimte wordt nu al gebruikt voor exposities en lezingen. Het bestuur van de stichting werkt aan het verbeteren van de p.r.: meer reclame op straat, een eigen logo en een sponsorplan. Bedrijven kunnen een nieuwe bank in het theater aanschaffen met hun naam erop, in ruil waarvoor zij de bank een paar voorstellingen kunnen reserveren. Ook is er een plan voor een overkapping die bij mooi weer opengeschoven kan worden. Sponsors zouden het bedrag hiervoor – f 750.000,- – bij elkaar moeten brengen. De catering is vooralsnog verpacht. Het Openluchttheater Bloemendaal heeft de laatste jaren een positief financieel resultaat: het voortbestaan van het theater is allesbehalve in gevaar.

De toegangsprijs voor het wandelpark is een mooie bron van inkomsten voor het theater in Bloemendaal.

Tegelen Het openluchttheater De Doolhof in Tegelen kijkt vooral naar de toekomst, als de jonge stichting die het theater bestuurt, haar plannen gaat uitvoeren. Sinds juli 1992 valt De Doolhof onder de stichting, die het theater huurt van de gemeente. Tot nu toe zijn de Passiespelen die eens in de vijf jaar in Tegelen worden gehouden, het bekendste evenement van De Doolhof. Het openluchttheater in Tegelen bestrijkt een groot terrein, met 3500 zitplaatsen. In de maanden mei tot september worden er per maand gemiddeld twee evenementen gehouden, onder andere het jaarlijkse Blues Rock festival. De staat van onderhoud laat te wensen over. De decors en de kleedruimte dateren uit 1945 en zijn aan een opknopbeurt toe. De paden en de groenvoorziening moeten ook verbeterd worden. Het bestuur van de stichting voor De Doolhof bestaat uit drie leden van de Stichting Passiespelen (statutair verplicht), twee leden die door de gemeente worden benoemd, iemand van de VVV en iemand uit de muziekwereld. De stichting streeft ernaar zo zelfstandig mogelijk te zijn. De band met de gemeente bestaat uit de huur en uit het feit dat Tegelen het groot onderhoud aan het theater voor haar rekening neemt. Financieel zit De Doolhof nog krap; de meeste inkomsten worden verwacht uit recettes en verhuur, maar de programmering moet nog goed van de grond komen. Het blijkt moeilijk te zijn om genoeg vrijwilligers te krijgen. De tien die zich nu hebben aangemeld, hebben versterking nodig om het uitgestrekte terrein te 'bemannen'. Het stichtingsbestuur wil via het jaarlijkse Blues Rock festival meer bekendheid krijgen voor De Doolhof. Ook zijn er plannen om deel te nemen in het circuit van Nederland Muziekland en zijn er contacten met De Maaspoort in Venlo voor meer naamsbekendheid. Sponsoring gebeurt nog ad hoc, maar dat moet structureler. Ook hier werkt het bestuur aan. Bovendien is er geld nodig voor achterstallig onderhoud. Ondanks deze problemen, eigen aan een pioniersfase, ziet de toekomst er voor De Doolhof rooskleurig uit.

Elke vijf jaar worden de Passiespelen opgevoerd in De Doolhof.

Conclusies en aanbevelingen Ondanks de verschillen tussen de openluchttheaters in het onderzoek, is een aantal conclusies te trekken over factoren die het succes van een openluchttheater bepalen. Een stichting met mensen die kennis van zaken hebben lijkt de beste beheers- en exploitatievorm te zijn. De bestuursleden moeten niet alleen verstand hebben van het organiseren van evenementen, maar ook van sponsoring, p.r. en publiciteit. Deze laatste drie factoren zijn sterk bepalend voor het succes van het theater. Bovendien moeten de bestuursleden over veel tijd beschikken. Een openluchttheater kan niet draaien zonder vrijwilligers, of die nu in het stichtingsbestuur zitten of daadwerkelijk meewerken. De financiën kunnen een openluchttheater flink opbreken. Zonder gemeentelijke subsidie, of op z'n minst groot onderhoud voor rekening van de gemeente, lijken de meeste theaters niet te kunnen draaien. Blijkbaar is het bijzonder moeilijk om een openluchttheater commercieel te exploiteren. Daarom is een goede samenwerking met de gemeente onontbeerlijk. De ligging en de faciliteiten van een openluchttheater zijn twee factoren die meespelen bij het organiseren van evenementen. Als het theater dicht bij bebouwing ligt kan geluidsoverlast een belemmering zijn. Een (semi-)overkapping maakt een theater aantrekkelijker, zodat bij regen een evenement niet meteen hoeft te worden afgelast. Veel theaters hebben niet alles mee maar kunnen wel elk jaar een goed programma in elkaar zetten. Maar als een theater eenmaal verpauperd is ontstaat er vaak een vicieuze cirkel: de gemeente ziet er geen brood meer in en steekt er geen energie/geld meer in. Niemand wil iets kopen dat vervallen is, dus afstoten blijkt meestal onmogelijk te zijn. Daarom wordt in sommige gevallen (Domburg bijvoorbeeld) over een andere bestemming voor het openluchttheater gedacht.

Enquête Theater en bestuurlijke gegevens

- 1 Hoe groot is het theater? (zitplaatsen, aantal vierkante meters etc.)
- 1a Hoeveel personen zitten in het bestuur?
- 1b Hoeveel personen zijn fulltime krachten en hoeveel personen zijn vrijwilligers?
- 2 Is het theater professioneel of amateuristisch opgezet, loopt het organisatorisch gezien goed?
- 3 Wie hebben de bevoegdheden, de verantwoordelijkheden en de zeggenschap?

Publiek en programmering

- 4 Wordt er rekening gehouden met de ligging, dus randstad of platteland, m.b.t. de programmering, de publiciteit en het ontvangen van subsidie?
- 5 Wat is het kenmerkende in de programmering?
- 6 Wat is de frequentie van de voorstellingen?
- 7 Wat zijn de voornaamste doelgroepen?

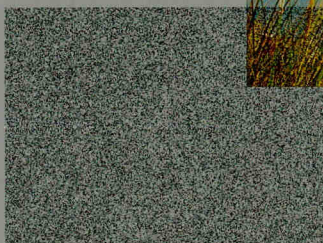
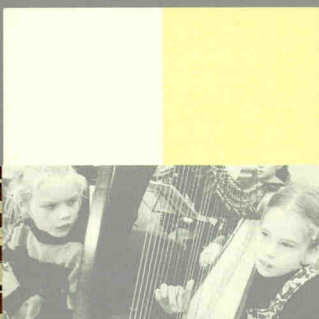
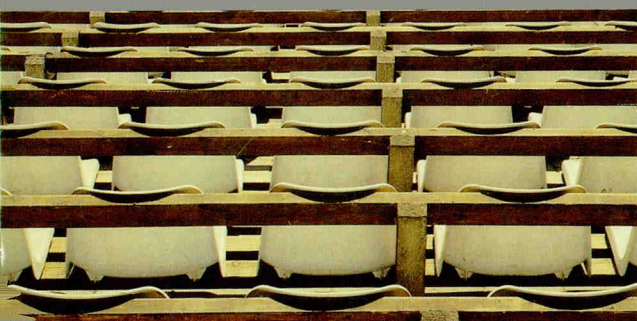
Financiën

- 8 Wat is de staat van onderhoud (dus de eventuele decors en in welke staat de tribune is etc.)?
- 9 Van welke instelling krijgt uw theater subsidie en maakt dat de begroting sluitend?
- 10 Hoe worden andere inkomsten verkregen?

foto pagina 5 Max Koot studio bv Den Haag
7 Peter van Mulken, Rijswijk
8 Centraal Museum Utrecht, Ernst Moritz
9 Max Koot studio bv Den Haag
11 Max Degen
12 Pan Sok, Voorburg
13 Jan Vonk, Amsterdam
17 Bert Nienhuis, Amsterdam
Uit: Twaalf stadsgezichten,
uitgave gemeente Hellevoetsluis
20 Gemeentearchief Arnhem, Peter Cox
22 Wies Meertens, Nederlands Fotoarchief nfa
25 Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist
26 Frank Dries, Utrecht
37/46 Erik Spaans, Den Haag

illustratie 15 Uit: Jan Voerman, IJsselschilder,
Waanders Uitgevers, Zwolle
ISBN 90 6630 259 3

tekstredactie Ida Stroosnijder
vormgeving Marius Wagner
kleurenlithografie ReproColor GmbH Bocholt (BRD)
druk Thoben Offset Nijmegen

Ik wil meer dan wat plantsoenen
of een afgepast gazon,
ik wil lopen naar het groene
land voorbij de horizon.

Hans Andreus

